نه

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتو متلونه

PROPERTY OF ARIC
Established 1966

مهتمم: محمد دین ژواک

الازهر خپرندویه مؤسسه

د کتاب پېژنده

پښتو متلونه

PASHTO PROVERBS

مهتمم: محمد دين ژوال

چاپ شمير: زر ټوکه

چاپنيټه: منې ۱۳۸۲

کمپوزر: سيد سليمان هاشمي

خپرونکی: الازهر خپرندويه مؤسسه

پته: قصه خواني پوست بکس ۴۶۳ پېښور

تيلفون: 091-2564414

alazharco@homtilal.com

د چاپ ټول حقوق خوندي دي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

Pashto Proverbs

الازهر خپرندویه مؤسسه

پته: ډهکي نعلبندي، قصه خواني، پېښور - پاکستان

E-mail: alazharco@hotmail.com

Tele: +92-91-2564414

PROPERTY OF ACKU 11326

پښتو متلونه

پښتو متلونه د پښتو د شفاهي ادب یو د غوره برخه ګڼل کیږي.

دا متلونه له ډیرو پخوا څخه موجود او زموږ د نیکونو غوره، قیمتي، تللي او پخې ویناوې دي، چې د نکلونو په شان خوله په خوله تردې وخته رارسیدلې دي.

د پښتو متلونه د ویلو تاریخ هم دلنډیو په شان، معلوم نه دی او نه یې ویونکی معلوم دی.

بلکې په هرد زمانه کې ویل کیږي او هر څوک یې وایي.

متلونه د ټولو پښتنو د خولې مرغلرې دي، چې خورې ورې د خلکو په ذهنو کې پرتې دي. د متلونو عبارت خوندور، لنډ او یو لوی مقصد په کې ځای شوی دی. پښتو متلونه که څه هم زیات په نثر کې شاملیږي مګر ډیر یې وزن او قافیه هم لري.

له متلونو څخه د هر قوم د پوهې، تجربې او فکري لوړتیا اندازه معلومیږي، ولې چې متلونه هغه پخې خبرې دي، چې له ډیرو تجربو څخه وروسته په لاس راغلې او د ژوندانه لارښوونکي ګڼل کیږي.

متلونه په وینا کې خوږوالې او قوت پیدا کوي او عبارت پرې ښایسته کیږي. دا وجه ده چې شاعران او لیکوالان یې په خپلو ویناو کې راوړي او دا د بدیع په فن کې یو صنعت ګڼل شوی دی.

د متلونو پیژندنه دوې خواوې لري: یوه دا چې د ویلو اصلي ځای او پښتنه یې شي ته معلومه شي او بله دا چې د استعمال ځای یې وپیژندل شي لومړۍ معنې یې حقیقي او دوهمه یې کتابي او مجازي دي. مثلاً: ددې متل (مات لاس غاړې ته لوېږي) حقیقي معنې هم موجوده ده ، ولې چې د چا لاس خوږ او مات شي، نو رښتیا یې غاړې ته اچوي او مجازاً په داسې ځای کې ویل کیږي ، چې یو عاجز او بې وزلې سړی د خپل ځان غم ، په کوم مالدار یا یو مشر باندې اچول غواړي.

پښتانه متلونو ته ډیر اهمیت ورکوي . هر متل ورته د کاڼې کرښه ښکاري او هغه یو پوخ او غټ دلیل بولي. پښتو متلونه د پښتنو داجتماعي ژوندون پوره نمایندګي کوي.

د پښتو متلونه ډیر او په زیات اندازه دي او لکه د لنډیو په هره خوا کې په بیل بیل ډول د خلکو په سینو کې پراته دي.

د پښتو متلونه ډیر پخواني او لرغوني معلومیږي ، ځکه چې د متل جوړیده او شهرت ډیر زمانه غواړي او ډیر زر د متل حیثیت نه شي موندلای.

د غه شان ښایي چې د متلونو په عبارتونو کې هم ډیر توپیر نه وي راغلی، ځکه چې د متلونو عبارت او لفظ د یو روایتي متن په توګه په خپل اصلي رنګ ساتل کیږي او د زمانو بدلونه په کې زیات تغییر نه پیدا کوي.

د پښتو هر متل لکه د لنډۍ یو ځانله خپلواکې مضمون یا په بله ژبه د یوې پیښې او واقعې لنډیز دي. د پښتو یو څو متلونه دا دي:

چې بد گــــــرزي، بــد بــه پــرزي
له پروت زمـري نه، گـرځنده گيـدړ ښـه دی
ژرنـده کــــــــه دپـلار ده، هـم پـه وار ده
کـــه غــــرلوی دی، پـه ســـر يې لار ده
دلتې غـــويي آخـر خـاوند قـصـاب دی
د بهـر لـه گـټندوی نه دکـور و ټندوی ښـه دی

د پښتـو مـتلونـه تر اوسـه پوري ټول نه دي راغـونډ شـوي او لکه د پښتو ادب دنورو مرغلرو په شان، د پښتونخوا په غرونو او درو کې لا هماغسې لکه لالونه پټ پراته دي.

پښتـو ټولنې له پخوا څخه د پښتـو متلونو د راغـونډولو په کار لاس پوري کړی دی. د پښتو متلونو لومړی مجموعه په (۱۳۱۸) کال کې خپره شوه. په دوهم ځل يو بله مجموعه په (۱۳۲۷) کال کې دچاپ ميدان ته راووتله چې ښاغلی محمد گل نوري ټوله کړې وه، مگر په دغه مجموعه کې له ادبي چوکاټ نه وتلي نا سپيڅلي متلونه هم راغلي وو او ځينې لفظي کمزوري په کې هم ډيرې وې، نو د پښتو ټولنې د ادبياتو څانگې ددغـو متلونو پوره سمون او سپيـڅلتيا ته ملا وتړله، نوی متلونو يې هم راټول کړل او په نوی شکل يې دچاپ دپاره تيار کړل. ددې مجموعې د متلونو شمير (۲۷۹) ته رسيږی.

ددې متلونو په ترتيب او چاپولو ښاغلی حفيظ الله خان او ښاغلی ژواک پوره زيار ويستلی دی، چې زه ددواړو زيار او زحمت دقدر په سترگه گورم او دځان او ددوی دپاره له خدای څخه دپښتو ژبې دزيات خدمت توفيق غواړم.

«رشتين»

(الف)

* ابا کور نشته، له ادې دارر نشته.

ابا گوره، خورجین یې گوره.

ابا اوبو یووړ، ویل یې ابا څه کوې، غاړې غرونه یې یووړه.

ابې زړه شوه، له شوقه ونه لویده.

* اتې وهه شیر داده، نن بیا دچرگ شیر واده. (۱)

اتنه وزان شې، چې امرالدین دې ناري کوی. (۲)

* اختر پټ میړه نه دی.

اختر تیر شو، متابې یې هیره نه شوه.

اختر د یوه سړی نه دی.

آخر عمر د خوارۍ دی.

اخنبې چې روپۍ شیندی، د کلی ټولې پیغلې به یې خدمت کوی.

اخنبې چې جیب تړلې وې، په خواښې او خوښینې یې قدر خوړلې وی.

اخور یې جوړ کړ، ویل یې اس به خدای راکړی.

* ادب له بې ادبه زده کیږی.

(۱)- شیروا یوه لهجه ده، چې د بنوروا په عوض ویل کیږی.

(۲)- دا متل د کندهار په خوا کې شهرت لری.

ادب له زخمه اخیستل کیږي.

آدم خان دې په خیال ګوروان درغلی دی.

ادې چې زوروره ده، دبابا د زوره ده.

ادې مه یې پوکه، چې سړېږي.

* ارزان بې علته نه وي، ګران بې حکمته.

ارمان به کړې هلکه، بیا به نه مومې ادکه.

ارمان چې ورزوستی عقل لوړی وای.

اره اره، یوم پر غاړه. (۱)

* اړ ستړګې نه لري.

اړد په اړد خلاصیږي.

* ازاري ته په ازارولو ګناه نشته.

ازمویلي څوک نه ازمویي.

ازمایلي بیا مه ازمایه.

ازموینت اول په کال او تلین ؤ، اوس دم په دم دی.

* اسان یې نالول، چونګښو هم پښې پورته کړې.

اسمان لرې، مځکه سخته.

اسمان چې ګړزیږي، هومرد نه اوریږي.

اسمان به ولاړ وي، لاټ به مردار وي.

اسمان چې وریځې ښوروي، باران به وکړي.

(۱) - دا متل دکندهار په سیمه کې ویل کیږي. اره اره دلته د زراعت کروندې په معنې دی.

کونډه چې سترګې تور وي، میړه به وکړي.

اس مې د ر کړ، خو پرې سپرېږې به نه.

اس خپلې وربشې خپله زیاتوي.

اس پردی، سپور پرې میری.

اس دې له بله، لنبته دې له ځنګله، چې نن یې نه زغلوی، نو لا کله.

اس لره، په لاس لره.

اس ششنی، خر رایی، غاتری نوری بلا وایی. (۱)

اس که تکنی دی، میدان لنډ دی.

اس چې خدای خواروی، نو یې یابو کړي.

اس یې هغو ته ورکړ، چې د تانګ د تړلو یې نه ؤ.

اس یې په خره بار کړ، خر یې پرې مردار کړ.

اس چې د خرو سره تړی، خر یې خړی زده کوي.

اسان یې په سو وګټي، میړونه یې به خولو ګټي.

اسیاوان چې تسپې اړوي، ژرنده ګړی خطا کوي.

اسیل په ګډله کې، کم اصل په ګزبره کی. (۲)

اسیل چې خوار شي، ته خاورې کیږې.

اسیل کوتیور، کم اصل خپرور.

اسیل نه ورکیږي.

اسیل ته اشارت، کم اصل نه کوتک.

(۱) - دا متل د کندهار سیمې دی.

(۲) - دا متل د کندهار د سیمې دی.

اسیل ختا نه لري، کم اسل وفا نه لري.

اسیله ځان دې کچه کړ، چې پر توګ دې الچه کړ.

اشه ښه دد که ګوله، مه یې یوه وینې مه بله.

*اغزی له اولې ورځې تیره وي.

اغونده ګډله، خو، له پوره څخه زغله.

*اکویو په بل پورې پکو.

*الا بلا به ته کړې، لور او زوی به پرې ماړه کړې، دمولا جواب به څه کړې.

الف که څه نه لري، بې هم لښکر نه لري.

الحمد هغه الحمد ده خو، خوله دملا عثمان غواړي. (۱)

الو په شلتالو نه پیوندیږي.

* امانت مځکه هم نه خیانتوي.

امانت اوښ په نوا له نه وي اموخته.

اموخته خور، بلا خور.

اموخته خور، ښه دی که میراث خور؟ ویل یې: اموخته خور.

امیر یې ورکوي، شیخ میر یې نه ورکوي.

امیر چې ظلم کاروي، اور بل په ټول دیار وي.

* انا سپرد، کښود یې باندې.

انا مړ شود، تبه یې وشلیده.

(۱) – دا متل د کندهار خواته دا ډول ویل کیږي: الم نشرح هغه الم نشرح ده خو، خوله د ملا عثمان غواړ.

انبار دې وی، خروار دې وی.

انسان، تابع د احسان دی.

انسان تر کانړي کلک، تر ګُل نازک.

انسان بې وزره مرغه دی.

* اوباز یم، خو بې ګودره نه ګډیږم.

اوبو اخستی، ځګ ته لاس اچوی.

اوبه په اوبو، شیدې په شیدو.

اوبه په ډانګ نه بیلیږی.

اوبه په ساړه ځی، نه په جګوالي.

اوبه پورته وهه، کښته یې لار ده.

اوبه چې ترسر تیرې شی، څه یوه نیزه، څه دوې نیزې.

اوبه په کمزورې ورخ ماتیږی.

اوبه د سر له خوا خړیږی.

اوبه که برې دی، تر پله لرې دی.

اور او اوبه نه سره یوځای کیږی.

اوربشې څه په مځکه کې، څه په جوال کې.

اوربشې که د روپۍ سل منه شی، د خره په کې یوه لپه ده.

اور ته خپل او پردی یو دی.

اور له خپلې لمنې لګیږی.

اوړه دې په اوړه منت دې پر څه.

اوړه په موټی، غوری په ګوته.

اوړه خیشته پیشته کړی، منت پر تناره کړی.

اوړه د میچنی، زوی د خچنی.

اوړه که تمام دی، پیمانه خویې پر ځای دده.

اوړه یو موټی نه لری، تنور یې پر بام جوړ کړی دی.

اوړه یې یو موټی نشته، شل تر تنورو نه دی.

اوسپنه په اوسپنه ماتیږی.

اوسپنه چې ځومرد تکیږی، هغومرد پخیږی.

اوس دې اوښی کړې، چې د ماشو پر وړ دې پرې وخوړ. (۱)

* اوښان نه ژاړی، بارونه ژاړی.

اوښ په خپلو متیازو کې ګوډیږی.

اوښ په سر باری نه درنیږی.

اوښ په غلبیل نه درنیږی.

اوښ تر پولې لاندې نه شی پټیدلای.

اوښ په بډه نه وهل کیږی.

اوښ له بارده لوید، له بړبړه نه لوید.

اوښ چې یې په نته کړ، نو یې اوړ ته کړ.

اوښ دې اوسار کړ، نو دې په لار کړ.

اوښ ته یې ویل: الغبندی وکه، ده ویل: په کوموڅلاسو.

اوښ ته یې ویل: لوړ سه دی که ځور؟ ده ویل: ددرو وارو دې بیخ ووځی.

---

(۱) - د ماشو پروړ ته په ننګرهار کې کتې وایي.

اوښ ته يې ويل: لوېږ وكه، دد جړونګان له بيخه وكښل.

اوښ ته يې ويل غاړه دې كږه ده، ده ويل كم ځاى مې سم دى.

اوښ چې ولاړ، مهار يې زده څه كوم.

اوښ كه غټ دى هم دشيدو تمه ترې مه كړه.

اوښ كه هر څو نه لوى دى، الوتې نه شي.

ږينه! هر څه دې بې هوښه.

اوګره په تلوار نه سړيږي.

اوګره چې سړيږي، بلا پرې لګيږي.

اوګره ځنې توى شود، ويل يې په نصيب مې نه ود.

اوګره مو درته ساتلې ود، خو پاته نشود.

اول اتام، پسې كلام.

اول ځان، پسې جهان.

اول حق د ګاونډي دى.

اول زده كړه، بيا كوزده كړه.

اول سلام، بيا كلام.

اول ميړانه په سيالې وه، اوس سپيتانه په سيالې ده.

اول مې نه خوړې هزا سلاخې (۱) اوس دخوار پلاو محتاج يم.

اول هميانې ګورډ، بيا نو شي رانيسه.

* ايلچې ته نه بند شته، نه زندان.

ايړا پور غواړي، بيړا نور غواړي.

(۱) - هزار سلاخه يو ډول ډوډۍ ده، چې ويشلي يې هم بولي.

(ب)

* بابا ویل ، ادې به منل.

بابا چې غلا کوله، اول به یې له ملا کوله.

بابا حلالوه پوخې (۱) یې مه حلاله.

بابا دې خدای وبخښي ، منګر د سهار په لمانځه کې سست ؤ .

بابا که لمونځ نه کاوه ، کفر یې هم نه وایه.

بابا که کار کم کاوه ، بیا یې محکم وایه.

بابا ګیلې کوی ، ادې پیرې کوی.

بابا لرې مې واده کړه ، چې ستا کنډولی واړه ګتورې کړم.

باچهان چې داو کړې پیروی خوری وس یې رسیږی.

باچهې باچهانو لره ښایي ، لویی خدای لره.

بادچه پاسنی شی ، د باران دستی شرنګی شی.

باران په تیرا ، وشو ، خره یې د لړه موری یووړه.

باران وشو چاکو نه پټ شول.

بارونه یې تړل ، اوښانو ژړل.

بار یې په شانو شو ، وړای یو لرګی یې بل پر کښینبود.

بازار ته څه وړې ، ویل : طالع.

---

(۱) - پوخې دوری معنی لری.

باز چې خپله ځاله پرېږدي، ځای يې د پاچا منګول شي.
باز چې هر څومره خوار شي، چونګښې نه خوري.
باغ چې لاښ شي، باغوان يې خوار شي.
باغ د باغوان دی، ژرنده د ژرنده ګري.
باغ که باغوان لري، چغال (۱) هم خدای لري.
* بټې کوټې چې خوار شي، نرۍ وريجې خوري. (۲)
بخت په تېنډه دی، نه په منډه.
بخت چې د زور مل شي، هر کار يې جلبل شي.
بخت چې کوټه شي، باچهان ټکرې خوري.
بخت په کوټې دی يا په کوڅې.
بخښښ په لک، حساب په کک.
* بد بانجڼ اپت نه لري.
بد بوټي بلا هم نه وهي.
بد به دې په زرو لرم، سلام به دې په خوله لرم.
بد به يم، نه له ورور سره.
بد په بلا اخته نه دی.
بد تربور په بده ورځ په کار يږي.
بد زوی، نه زوی.
بد عادت، چې زور ور شي، عقل مرور شي.

(۱) - چغال ته سور لنډې هم وايي.
(۲) - دا متل د ننګرهار د خوا دی بټې کوټ د يو ځای نوم دی.

بد مه راسره کوه، ښه دې نه غواړم.

بد مه کوه، بد به نه وینې.

بده ماینه پرینبوله کیږی، بد کښت نه پرینبوول کیږی.

بده ماینه، تنګه موچنه ده.

بده ماینه کړه لنبته ده ، ماته به شی سمه به نه شی.

بده ورځ کله کله وی.

بد یاران په بده ورځ په کار یږی.

بدی پر بدی واوښت، بدی تښه ترې لاندې واوښت.

بدی چې نه کړې بدې چارې، بدی به چا واژه پر لارې.

* بدای یې له خوراه ګټی، خوار یې له بلایه.

* برښه له لارې اوړی، اووړی نه اوړی.

برج دې تر آسمانه، سپی دې له لوړی مری.

برج مې جوړاوه رانه کادانه شوه.

برخې تولې ازلی دی، نه په زور نه په زاری دی.

برخې ویشه، میږ و نه ګورد.

برمته، د بدی بانه ده.

برد یې وهه کوزه یې لار ده.

بریت ښه بریت دی، خو په خوشې شونډه ولاړ دی.

بر یې شته، برکت یې نشته.

* بزه په خپل ښکر نه درنیږی.

بزه چې پر بام خیژی، لیوه نه هم ښکنځل کوی.

* بلا بیده شه وی، نه ویښه.
بلاه چې په مخ ونه وهی، پر څټ نه وهله کیږی.
بلا په مخ وهله کیږی، نه په شا.
بلا له هغه پاځی، چې یې ګرنګ تر پزې څاځی.
بلا له خپلې لمنې پورته کیږی.
بلا وه، برکت یې نه و.
بلا وه که بلاګی، ابا یې مړ که په چورکی.
بل ته ګوته نیول کیږی او ځان ته نه.
بلخه بې تمیزه، لالی راغی بې کمیسه.
بللی، خور ولې.
بلمنګی خواږه دی، له پردیو څه مانه دی.
* بنیادم یو نور، جامه یې دوه نوره.
بن به دې تندی وهی، یوربه دې لینګی وهی.
بنده اریان، خدای مهربان.
بنده راشه د خدای خپل شه، لکه پر ځان هسې په بل شه.
بنده چې داد کړی، نو بیا یې یاد کړی، اللّه چې داد کی
نو بیا بې ښاد کی.
بنده لری نښلولې، مرګی لارې ورته نیولې.
بنده وترل بارونه، مولا وکړه خپل کارونه.
بنیادم بې وزره مرغه دی.
بوچ له اختره خلاس دی.

بورې هم ژاړي ، وراري هم ژاړي.

* بیاله که تر رود لاندې؛ او به ځی پکښې بهاندی.

بې چرگه به هم سبا شي.

بې ډوډۍ اوسې، بې کوره مه اوسې.

بې ډوله مه گډیږه.

بیړۍ په نیت چلیږي.

بې زحمته راحت نشته.

بې زاره دې د خیره، خوسپی دې در گرزوه.

بې ستره څوک جنت ته نه ځي.

بې ښځې سړی ښه دی، نه په کور کې همیش جنگ.

بې عقل دونه په بل نه کوی، لکه په ځان.

بې عقل جمال خوښوی، عاقل کمال.

بې عقل زوم د خواښې په باتو ختا وزي.

بې گودره مه گډیږه.

بې کاری لنگیږي ، خواری ترې زیږي.

بې کاري دبد بختۍ زانگو ده.

بې کسه بدې نه شی پاللای.

بې گودره چې گډیږی، خود به یې سین وړی.

بې ما دې شل نه کړه.

بې مزده کار مې نه زده، چې مزد راکې کار مې ښه زده.

بې میوې ونه څوک په ډبره نه ولی.

بې وخته میلمه یې له خپله بخته خوری.

* * * * *

(پ)

* پاړوگرد مار له لاسه مري.

پاک اوسه، بې باک اوسه.

* پتهه وم، پتهه به ځم.

پر اخوند بنوروا هم ډيره ده.

پر اوبنې سپور، سپيې وخوړ.

پر پچه وخوت، کشمير يې وليد.

پر پوست سيکه نه وهله کيږي.

پر خره يوه لپه اوربشې ډيرې دي.

پر خره سپور، خر ځني ورک.

پر خوړه مځکه هر وابنه شين کيږي.

پردی خر، شل منه وړی.

پردې غم تر واورې سوړ دی.

پردی خر، په شاز وروړ دی.

پردی زوی، نه زوی.

پردی سپی، په دوډی خپل.

پردی جنگ، نيم اختر دی.

پردی کټ، تر نيمو شپو وی.

پردی غوبنه په ځان پورې نه نښلي.

پردې موچنه پر پښه معلومیږي.

پردی مال نه خپلیږي.

پردې مور مه کړې سودمنه، چې سل ښه ورسره وکړې، دا به تل وي ګیله منه.

پردې ډوډۍ تر زر منه تیرې لاندې ده.

پردې ور کړه، نیمه خوا ده.

پردې خواږه یا پور دی یا پیغور.

پردو، تروو ته او ګره مه پخوه.

پرانده، شپه او ورځ یوه ده.

پر سر مې دې زړوکی وی، تر مخ مې دې زلمی وی.

پرښو تلوار، پر بدو تامل.

پر کور ننګ نیم من دا نه ډیره ده.

پر لځه خیته یې ملا تړلې ده.

پر لوږه وخیږه ښار وکړه، څو چې نور کړي هغه چار وکړه.

پر ملا یې لمبول دی، په خدای یې بخښل دی.

پر هغه دې خدای میلمه که، چې میلمه یې نه وی لیدلی.

پر یوه سړي چې دوه شي، رڼا ورځ پرې توره شپه شي.

* پړ مې کړه، مړ مې کړه.

پړ هم وراشه لري. (۱)

* پز پریکړې که شرم درلودای، دچړې نوم به یې نه اخیست.

---

(۱)- وراشه - اخلاق

* پسرلی دی ځان اګاه کړه، ځان ته ژیړه غوا پیدا کړه.
پس له واده څوک سندرې نه وايي.
* پښتون سل کاله پس وار واخیست، ویل یې چې اوس مې هم تلوار وکړ.
پښې موړ شو، چې پاته یې کوړ شو.
پښه مې دې پاس وی، که په خره وی، که په اس وی.
پښې هلته ځی، چې زړه ځی.
پښې لوڅې ښې دی، نه تنګې موچنې.
* پک په پمن پورې خاندی.
پک نه په سر تار لری، نه په چا کار لری.
پکه دادې لا بله سپکه.
پکې سر په خیال کې، چې میړه یې شاباز خان دی.
* پګړی چې له سره ولویږی، په اورو تکیه شی.
* پلار یې کړه، خو په لار یې کړه.
پلار یې ګټی، زوی یې څټی.
پلار یې په اته، زوی یې په شپیته.
پلار ګټیلی، زوی ته هیڅ دی.
* پند یې مه ګوره، ایمان یې ګوره.
پنځه ګوتې سره برابرې نه دی.
پنځه ګوتې په خوله مه منډه.
پنځه چرګانې په یو کور کې ښې دی، نه یو نسواری.

* پور په غاړه، میړه مرداره.

پور چې تر سل تیر شو، وچه یې مه خوره.

پور چې ډیر کوی، لور لری.

پور چې ځنډنی شی، خوردنی شی (خندنې شی).

پور چې ځنډنی شی، جنگنی شی.

پور په نه دولت حساب دی.

پور په ورکړه خلاسیږی.

پور ته گورم پاڼ دی، کښته گورم پړانگ دی.

پور دې پور، منت دې نور.

پور که د پلار شی، خواړه پرې حرام شی.

پوروړې به له نیستمن نه څه یوسی.

پور ورکړی، غلیم وژلی.

پوره ورک دې کړه، دوه کوره.

پوستین یو تودوی، بل نه ځایوی.

* په اوړی یې گټه، په ژمی یې ښته.

په باد راغله، په باد ولاړه.

په یارانه کې تل بنگړې ماتیږی.

په باغ کې الو، په کلی کې بلرغو. (۱)

په باران پسې پتې گرزوی، په خیرات پسې شکرې.

په بد نیت کلی نه ړنگیږی.

---

(۱) - بلرغو - ایله گرد

په بد زوی ښه پلار یاد یږی.

په بدلو څوک نه لویږی.

په بل وطن کې د ښو کنبت کوه تیریږه.

په پته خوله څه نه کیږی.

په پردی کور سل میلمانه هیڅ دی.

په پردی مال ځوانی نه کیږی.

په پردی مُلک خانی نه کیږی.

په پوښتنه سړی مکې ته ځی.

په تیاره کې خپل سیورې هم نه ښکاریږی.

په تیاره پسې رڼا ده.

په مرګ یې ونیسه، چې په تبه راضی شی.

په تیر پسې تر تاب نشته.

په تش ګومان، بد بخت وخوړ خپل ایمان.

په تش لاس چې اخلاص کړی، څوک به خلاس کړی.

په ټول بابړ، یو لوړ.

په جنګ کې مړی کیږی.

په جنګ کې یو ګام دسلو کلو لار ده.

په ځنګله کې یې وزیږوه، په بازار کې یې لوی کړه.

په مځکه کې چې کانډیال وی، د بادار یې تش جوال وی.

په څاڅکې څاڅکې ډنډ جوړیږی.

په چا چې د خدای نظر شی، تورې خاورې ورته زر شی.

په چغل کې اوبه نه دریږي.
په غلبیل کې اوبه نه راوړل کیږي.
په خپلو خپل، په پردیو پردي.
په خپله خر نه لرې، د بل په اس پورې خاندې.
په خپله ډوډۍ موړ، په کلي نازولی.
په خپل کور میږی هم زورور دی.
په خوارۍ څوک بد نه ایسي، په بې کارۍ بد ایسي.
په خوراک یې نه یم، په خرپ یې یم.
په خوله «لا اله»، په زړه غلا.
په خوله خوږ، په زړه کوږ.
په خوله دې شین پسرلی، په زړه دې کړنګ ژمی.
په خوله صاف، په زړه خلاف.
په خولۍ تنګ، په ګیډه لوی.
په درنو درونډ، په سپکو سپک.
په دستر خوان هر مچ زمری دی.
په دوه بیړیو پښې مه ږده.
په دنیا باور مه کوه، ګاهې لوړ دی، ګاهې ځوړ.
په ډیرو کښې یې خوره، په لږو کې یې ویشه.
په ډیرو لیونی خوښ دی.
په رنګ ښایسته، په عمل خوار خسته.
په ړندو کې چیک اغا دی.

په ړندو کې یو سترګې پاچا دی.
په زړه هوښیار، په خوله بې کار.
په ژړنده کې دې شپه شه، د زوم کره دې مه شه.
په سپین سر، مزل په سر.
په سپي د خاوند زړه بدیږي.
په سترې مه شی، دچا څه شی، زړه پرې ښه شی.
په سترګو ګورې، په زوی لورې.
په سړو کې توپیر دی، څوک لال دی، څوک کورت کانې.
په سره سینه چې کیږي، په جنګ کله موندل کیږي.
په سلو وهلی ښه دی، نه په یوه پړ.
په شرم هغه شرمیږي، چې په شرم پوهیږي.
په شوتلو کې چې وابنه کوي په دې کې یې هم چل دی.
په شلومبو که چاغیدلې، غړکه به چاغه وای.
په شیدو سوی، مستې پوکي.
په شمله دې شوم غلطه، کور ته چې دې راغلی، یود او ښه بله کته.
په ښادی دې ښاد نه شوم، په غم دې توره تلبه وسوم.
په ښه پردی خپلیږي.
په ښه ورځ هم بده ورځ نه هیریږي.
په ښه کې ورور، په بده کې پیغور.
په صورت کې نری دی، په کار ګرندی دی.
په ظاهر دوست، په باطن وروست.

PROPERTY OF ACKU

په عُمر کشر، په عقل مشر.

په غرمو یې وګټه، په سیورې یې وخوره.

په غره کې اور بلیږي، سورناچې ورته نڅیږي.

په غم کې نارې وې، په ښادۍ کې نغارې.

په غوجل کې چې یوه ومیږي (۱) رنګ د ټولو بد کړي.

په کام پسې ناکام دی.

په کلي دعوه ده، په ډم ناره.

په کور کې یو ټک دارو نلرې، پر ځان یې نوم غمباره ایښې ده.

په کور کې نه کوک نه پیاز، اروي د وازګو.

په کولمو کې خواږه کوچ، خبرې د غورمچ . (۲)

په ګازرې نه یم، په خرپ یې یم.

په ګټه نه پوهیږي، خوراک ته یې کړیږي.

په ګرزیدو نه مري، په کښیناسو مري.

په ګورم کې یې غوا نه درلوده، د ګوروان سر یې مات کړ.

په ګوړه ویلو، خوله نه خوږیږي.

په ګوشته کې هم ځوانان شته.

په ګیډه مې شوتل دی، په ملا مې توره سپر دی.

په لاس کار، په زړه یار.

په لاس کې یې شړشم زرغونیږي.

(۱) - میږل - متیازې کول.

(۲) - غورمچ - دمچانو شورماشور.

په لېمڅو کې لوړ بنځه لتوي.

په دړدې وابنه پور دی، نه چې کبلې.

په مځکه تیورې نه لري، په اسمان ستورې.

په مرگ یې ونیسه، چې په تبه به راضي شي.

په مړو ایرو کې، ډکی مه وهه.

په مسجد کې لمونځ او کتاب، په چوک کې چلم او رباب.

په ملنگ، څه کلنگ.

په نا ازمویلې اشنا، باور نه شي کېدای.

په نابلده سپي هر سړی غونډې واروی.

په ناسته غومبر نه کیږي.

په نهو میاشتو کې نه پخیږي، په نهو ورځو کې پخیږي.

په وهلو څوک نه سمیږي.

په هر شي کې ښه او بد شته.

په هر غار کې گوتې مه منډه.

په هغه واله کې چې اوبه تللې وي، بیا راځي.

په هندوستان یې گټي، په چوره گلي یې بایلي.

په یوه هلو کي دوه سپي په جنگ اچوي.

په یارانه کې بنگړي ماتیږي.

په یوه باندې چې دوه شي، رڼا ورځ پرې توره شپه شي.

په یوه بړستن کې دوه لوڅ نه پټیږي.

په یوه تیکي کې دوه توري نه ځاییږي.

په يوه څپيره دوه مخه خوږيږي.

په يوه زين کې دوه تنه نه ځاييږي.

په يو ځنګله کې د دوو زمريانو شپې نه سبا کيږي.

په يوه کتاب څوک نه مُلا کيږي.

په يوه ګل نه پسرلی کيږي.

په يوه ګيډه دوه منته مه اخله.

په يوه لاس کې دوې هندوانې نه اخستلې کيږي.

په يوه مړي مور شوې، په ټول کلي سور شوې.

په يوه موزه کې دوې پښې نه ځاييږي.

په يوه ودانه، په دوهم ورانه، په دريم ډاګ ډګنی.(۱)

* پياز دې وی، په نياز دې وی.

پيريانو ته، غزنی څه دی.

پير که خس وی، د مريد بس وی.

پير نه الوځی، مريد يې الوځی.

پيشو چې ايسارده شي، ونې ته خيژی.

پيشو چې جنګ کوی، منګولې مخ ته نيسی.

پيغله که هر څو مټه کوره وی، تر کونډې خوندوره وی.

پيل که له تندې مړ شي، يو زنګون اوبه يې لا په نس کې وی.

پيل چې ژوندی وی، يو لک وی، چې مړ شي، دوه لکه شي.

پيل تلی، تلی پر پکې ودريدی.

(۱)-ډاګ ډګنی- سپيره ميدان.

(ت)

* تا به‌ولی، ما به‌خوږکی.

تاته یې لور پخوی، موږ ته یې تنور پخوی.

تاته یې ابۍ پخوی ، ماته یې تبۍ پخوی.

تا زیان چې هوسۍ نیسی، دهغو خولې توري وی.

* تر اوبو دمخه گاولې. (۱)

تر تناره یې مورۍ لویه‌ده.

تربور ته بې وروره مه‌شې ، وروره ته‌بې زویه.

تربور وژنه، خو شرمود یې مه.

تربور چې خرشی، پې مه سپرېږی.

تربور که‌هر ثومره خوار شی، دخره گمان مه‌وربانديې کوه.

تربور د ترږمۍ موږی دی.

تر بې عقل دوست، هوښیار دښمن ښه دی.

تر بې عقلې ناوې، هوښیارد کونډه ښه ده.

تر بیکاری ، بیگاری ښه‌ده.

تر پردی زوی، خپله‌لور ښه‌ده.

تر پردۍ مصرۍ تورې ، لور پر غاړه ښه‌دی.

تر تیارې، برخه‌مه‌تیرېږه.

(۱) - گاوله‌یو خاص ډول دپښو بوټ دی.

تر تشه ولاړه، په خرپ نړېدلې ښه ده.

تر توري وهل، ډوډۍ ورکول ګران کار دی.

تر څو چې رښتیا راځي، دروغ به کلی وران کړي وي.

تر څو چې پړ مړ نه کړې، پوست یې مه خرڅوه.

تر خوینې نس، را پیښې.

تر خوړلي، لا امید ښه دی.

ترخه خوره، خو ترخه مه وایه.

تردې یې تیر، هغه نور یې ستا ګنډېر.

تر رمې یې، سپي ډیر دی.

تر رنګ یې، خوند ښه دی.

تر زرین پوښه پیاده، دغوایي سپور ښه دی.

تر سړي ګټې، تود تاوان ښه دی.

تر سلو داوو، یوه برمته ښه ده.

تر سلو منو خوړلې، یو چارک کرلې ښه دی.

تر کوره به درسره یم، نه تر ګوره.

تر شیر یې، په ښوروا خوشاله دی.

تر مزد یې شکرانه ډیره ده.

تر پروت زمري ګرځند ګیدړ ښه دی.

تر مورو پلار خوږې راځه که غوښې خورې.

تر نکل یې وپوهیدې ډیر دی.

تر وژلې ورور، پرې ایښې ګومل ښه ده.

تر ورخ تیرې اوبه، بیر ته نه راګرځي.

ترور، نیمه مور.

تر پښو لاندې ځمکه مه ګوره ، لرې واټن ګوره.

تر وهلو یې په ځغلولو ستړې کړې.

تریاکي، دوه په ایکي.

تر ویش یې په چور خوشاله دي.

تر یوې خُرما، دوې وځکې ښې دي.

تر پلي ښه دي، نه وتلي.

* تږې په خوب اوبه ویني.

* تش لاس، نر ښځه کوي.

تشه لاسه ته مې دښمن یې.

* تلتک د میلمانه ، کوسې د کوربانه.

* تلخي د ځنکندن ده، که دې شپه پر بل وطن ده.

تنباکو که ترخه دي، عملي ته خواږه دي.

* توبه (۱) د میږو خالي ده.

توبه باید دستي وي، هسې نه چې په سستي وي.

تو تکي وایي بې ازاره ده، ویل د چمن چنجیان و پوښته.

تور په توره شپه اخله، چې زیږ ویني شین مه اخله. (۲)

تور د تورې دي، ژیړ د نجونو.

(۱) - د کندهار په جنوبي سرحد کې، د یوې علاقې نوم دی.

(۲) - دا متل د بزګرو دی او مراد ځنې غوا یا غویي دی.

تور ليمڅي په صابون نه سپينيږي.

توري په اصل غوڅه کوي.

توره سره ښه ده، خونه د ورور په وينو.

توريالی، تول ننګيالی.

توريالی له شا نه واهه کيږي.

توري به لالا وهي، مړي به عبدالله وهي.

تورې چې باتيږي، جګړه پيښيږي.

تورې چرګې سپينې هګۍ اچوي.

تورې نور ځوانان وهي، منصب سدو خوري.

توري سکان وهي، کږې پګړوې هندوان وهي.

توزنه هيله د خدای له کرمه وتلې ده.

توکُل نر دی، انديښنه ښځه.

توکلی ناړې بير ته خولې ته نه راځي.

* ته به يې خپل وبولې، دی به دې زوم وخيژي.

ته تر ما جار، زه تر تا جار.

ته خو حينګ داړی وې، زه دې له خندا مړ کړم.

ته خو د ډاګ وې، زه دې درسره د ډاګ کړم.

ته خو د غور وې، زه دې له کمرو وغورزولم.

ته خو د غونډو وې، زه دې هم دغونډو کړم.

ته مې بزې وهه، زه به دې روژې وهم.

* تياره بدان خوښوي، رڼا نيکان.

تیره تیره ماتوی.

تیر په هیر.

تیره په خپل ځای درنده وی.

تیره ځی ځی دخوار په سر لگی.

تیغ په جوهر خوراک کوی.

تیره چې پرته وی، هوری درنه وی.

(ټ)

* ټال کې ځنگیده، په سر کنډو ودریده.

ټپوسه خپله پوسه، تاته چا ویل چې د بل چرگوړی نیسه.

ټک له دواړو لاسو خیژی.

ټینگ عزم غرونه ماتوی.

(((* * * * *)))

(ج)

* جار تر هغه زوی، چې تر هز چا وی نیک خوی.
جار دې شم روپی، چې هم سپر یې هم گډی.
جامه چې د پور شی، په ځان پورې دې اور شی.
اجمې خو دې ښې دی، چې په گیډه ځنگه یې.
* جاهل ته دوه ځله سلام اچوه.
جغ پر غاړه، او جغ غواړه.
* جفا مرگی ښه ده، نه بې اتفاقی؟
* جنگ په وسله، ننگ په غله.
جنگ په شید یاره ښه دی، نه په خاره.
* جنگ پر خاره ښه دی، نه پر شیدیاره.
جنگ جنگی کوی، ننگ ننگی.
جنگ میړه او سپی ژر ښکاره کوی.
جنگ چې نه کوی، د بره لویه اخلی.
جنگ سوړ شو، میری تود شو.
* جوړ صورت چې وی، نیستی نه باندې ورځی.
* جولا شوی نه یې، بیا دې نیچې پتې کړې.

(ځ)

* ځراغ چې په کور کې لګیږي، بیدیا ته څه حاجت دی.
* ځښتن په سپي حُکم وکړ، سپي په لکۍ.

ځښتن یو مزل کوي، سپی دوه.

* ځمځه په ځان غره شوه، چې په دې اوګره سړه شوه.

ځنګه چې سوال، هغسې یې ځواب.

ځنګه چې ژرنده، هغسې یې دوړه.

ځنګه چې دې کور دی، هسې یې زړ تور دی.

ځنګه جومات، هسې، بروزې.

ځو چې و نه ویشل شي، خبر به نسي.

ځوک ځان غواړي، ځوک جهان.

ځوک چې لاس درپورې ښند کړي، مه یې غوځوه.

ځوک چې زحمت ونه ګالي، راحت به ونه مومي.

ځوک چې دې طلبګار وي، هغه به دې یار وي.

ځوک چې بار وړای نه شي، اوږه نه ورته نیسي.

ځوک چې له قامه لرې اوسي، باد به یې یوسي.

ځوک چې پر مخ ځي، باید تر شا وګوري.

ځوک چې خوبونه کوي، میښه به یې ترکټي زیږو.

ځوک چې غوا خرڅوي، له پړي به یې تیریږي.

څوک مه وهه په ګوته، تا به نه ولي په لوټه.

څوک مه وهه په نوک، تا به نه وهي په سوک.

څوک نه وايي چې زما د غړکې خوند بد دی.

څوک وايي، څه وخورم، څوک وايي په چا يې وخورم.

څو کوچنی ونه ژاړی، مور تی نه ورکوی.

څو نه چې خرګی، هغو نه يې بارګی.

څو يې ونه شاربی، کوچ نه کوی.

څو يې چې شاربی، کوچ کوی

* څه مې په هغه پسرلی، چې نه مې غوا څری، نه خوسی.

څه توره تیره وه، څه انا وروسته وه.

څه چې په دیګ کې وی، په څمڅی کې راخیژی.

څه چې په کټوی کې وی، هغه په څمڅی کې وی.

څه ځوړه، څه پرېږده.

څه د کوره، څه د پوره.

څه په هغه چار، چې نه دې مور کړی وی نه پلار.

څه نه وو، چې په ما دې ونه کړه.

څه راوړه، څه به یوسې.

څه زه بد وم، څه دښمنانو لاسونه راپسې وتړل.

څه غر پنا، څه ور پنا.

څه ژړنده پڅه وه، څه غنم لامده وو.

څه لاس تر منځ، څه غر تر منځ.

څه مړه، څه ماړه.
څه مور لنګه، څه ترور.
څه وهلي، څه پورې وهلي.
*څې کوې، چې نې کوې.

(ځ)

* ځائې پوز غواړي، توري نورې غواړي.
ځان ته ښه وايي او ښه نه کړي.
ځان ځانی، خپله خواري.
ځان دې وخوري نوکري، چې به لړونه ير لری.
ځانه ځانه، تر هر چا ګرانه.
* ځلمی دځواني په نیشه مست وی، دچا نه اوري.
* ځنګل چې اور واخلي، وچ او لانده تول سوځي.
* ځوان پر غړی، زوړ پر لري.
ځوانه ښځه د زاړه خوا وهي.
ځواني نه پټيږي.
ځواني د زرو روپو آس دی.
* ځای ته ګوره، بیا نو ښوره.
ځای در تنګ، اوبه در خړې.

(ح)

* حاجي په مکه کې لټوه، چرسي په تکیه کې.

حال منصور وایه، چې سر یې په دار شو.

* حرام چې دچا په کور ننوتلی وي، حلال یې هم ورسره تللی وي.

* حساب په مثقال، بخشش په خروار.

حساب په کک، بخشش په لک.

حسد هسې نیکي خوري، لکه بل اور چې لرگي خوري.

* حق آخر حقدار ته رسي.

حق خپل ځای نیسي.

حق په تا، حق له تا.

حقې روژې تیرې دي، نفلې زه نه نیسم.

* حیادار حیا کوله، بې حیا ویل: زما څخه بیریږي.

حیوان قیمت په بارداري جگوي، انسان یې په کارداري.

حیوان چې بې کاره شي، هم خوړل کیږي، هم خرڅیږي.

(چ)

* چا په کلي کې نه پرېښود ، ده ويل آس مې د ملک کره و تړی.

چا په ورا کې نه پرېښود ، ده ويل د مخ او ښ زما دی.

چا ته چې شی نه ورکوې، ورته ښکاره کوه يې مه.

چاړه چې د سرو زرو شی، څوک يې په نس نه منډی.

چا مونده ، ما مونده.

* چته زوړ ووينې، په ږيره يې پروړ ووينې.

چته چې ځوان ووينې، صورت حيران ووينې.

* چرت يې واهه، خورجين يې بايلود .

* چرسي چې موزی نه وی، په چلم کې لا سخی وی.

چرسي زوی ، نه زوی، ترياکی ، دود په ايکی.

چرگ په تالې کې گوره.

چرگ دې يم، حلالوه مې مه.

چرگ په ډيران مه گوره، پر کاسه يې گوره.

چرگ چې ـتيبرې، زړه يې تنگيږي

چرگ چې ځوان شی، پر بام ورو ورو ځی.

چرگ په پردیو غوړو مست وی.

چرگ پر بام کرار ته ، ويل يې چې بام تر ما لاندې و نه نړيږی.

چرگ د مالگی په څکلو څه پوهيږی.

چرگ یو مارغه دی، چې چا ونیو دهغه دی.

چرگه مې ناجوړه ده، بانه مې ورته جوړه ده.

چرگه چې ببره شي، له پیشي نه کمه نه ده.

چرگه د جولا لاړه، نوم د ملک وشو.

چرگه زما، هگۍ د بل کره اچوي.

* چغال ته الو نه رسیده، ویل یې دا تروه دی.

چغال پر نعمت شکر کیښ، چرگ یې د خولې ووت.

چغری ښبتن نه موند، امر خیلو وطن؟

چُغل په خوی غل، چې چُغلی کوی د بل.

* چور په اجاره دی.

چوغکې دی، یو تر بل چابکې دی.

چې اړ شي، وخره ته هم ماما وایي.

چې اختر تیر شي، نکریزې په دیوال وتپه.

چې اوبه وي، تیمم ته څه حاجت.

* چې اوبه نه وي، ژوندون گران دی.

* چې اوبه ته وایی «پانی» سر یې لاندې که ترکانې؟

چې اور یې بل شي، خدای یې مل شي.

چې اوش دی کړ، وبې تړه؟

چې اول لري، آخر نه لري.

چې ایمان وي، مرگ څه دی.

چې بابا ژوندی ؤ، د ادې په لاس کودې ؤ.

چې بابا ژوندی ؤ، هلته ادې اده وه.

چې بابړ یې، زما په کتاب پړ یې.

چې بادار حضور شی، مریی ترور شی.

چې باد نه وی، ونه نه ښوری.

چې باد یې وی د پاسه، باران یې سمدلاسه.

چې باد یې وی د کښې، وریځ زغلی لکه بزې.

چې بتې خوری، مولی به زغمې.

چې بخت نه وی، ډانډس نه زده کیږی.

چې بخت یې تور شی، دښمن یې د پلار کور شی.

چې بد کوی، بد به مومی.

چې بد کوی کارونه، هغه بد وینی خوبونه.

چې بد گرزې، بد پرزی.

چې بده غواړی، په بده به واوړی.

چې بل یې وخوری، گل به شی.

چې بې ځایه اشنایی کړی، اور بل په خپل تندی کړی.

چې بې قامه شی، بې مقامه شی.

چې بې ملوځی، تور مار یې پر آوږو ځی.

چې درانه بارونه وړی، خوراک یې ځوز دی.

چې پال گورم ښه راځی، چې یار گورم ښه نه راځی.

چې پردی کورته یې طمعه شی، یو من غوښه یې کمه شی.

چې پر لوره گرځی، پر ژوره پرزی.

چې پزه و نه لري، دختو نه، نه جوړېږي.

چې پزې یې وی پیتی، هغه ناستې وې مزبوتې.

چې پلار یې وز نه وی ویشتلی، موریې غوز نه وی ویشتلی.

چې پوځې خورې، متار به سهی.

چې پور گټې، نور وگټه.

چې په پته وی، په ښکاره لنگیږی.

چې په تا درشم کور نه ورکې، چې په ما راشی خورکی.

چې په تمه دسور وشی، هغه پاتې په میروشی.

چې په ځان کې وینی، په جهان کې وینی.

چې په ځان یې خوری خاورې کیږی، چې په بل یې خوری، گل کیږی.

چې په خره دې کار نه دی، ایشه ورته مه وایه.

چې په ډیر حرص یې غواړی، هغه کم خوری.

چې په ډیر یې واخلې، په لږ یې مه خرڅوه.

چې په ډکه کاسه موړ نشی، په څټلو یې نه مړیږی.

چې په ډله کې دوست نه وی، مه پکښې کښینه.

چې په زور ورسره نه یې برابر، دهغو تر څنگه مه کښینه زړه ور.

چې په کار شرمیږی، هغه کله پور ته کیږی.

چې په کور کې غوړی مومی، لیونی به غړو ته درومی.

چې په مرگ یې ونیسی، په تبه به راضی شی.

چې په میله کې سوړ سگ خوری، کور به څه خوری.

چې په نازو لویږی، په زیار زږیږی.

چې په نیمه شپه بیدار یې، که نابلد یې زما بار یې.

چې پیر یې زورور وی، مُریدان یې زنځیرونه ماتوی.

چې پیر وی، فقیر وی.

چې پیلان ساتی، پیلخانې به لوړې جوړوی.

چې پیلان ساتی، دروازې به دنگې جوړوی.

چې تا وکړل، ما وریبل.

چې تر ملکه دې کړه، نو ورکه دې کړه.

چې تل ځی په غدیړ، یوه ورځ به یې وی د کم بختی.

چې توری په تیری شی، پل په اشرپی شی.

چې توری چلیږی، وینې بهیږی.

چې توری وهی، تور زن یې بولی.

چې ته مې ولیدې، په ځان مې شکر وکینبن

چې تیار وی، هغه د یار وی.

چې تیر شول، هغه هیر شول.

چې چرگ نه ؤ، اذان چا کاوه.

چې چم لری چمتو دی، چې چم نه لری هندو دی.

چې چنگښې وایی غار، ترکی وایی کندهار.

چې چنگښې وایی کور، ترکی وایی مقر.

چې حج حج لرې، یو وخت به حاجی شی.

چې خان یې په یاران یې، چې یاران درسره نه وی، توری خاورې د بیابان یې.

چې خاوند يې ليتې خوري، د سپو به يې څه حال وي.

چې خاوند يې نيني چيچي، نو سپي ته به څه ور اچوي.

چې خبر شي بې اثر، ترينه پټه خوله بهتر.

چې خپل دې وي خوره، چې خپل وې نه وي مره.

چې خپل دې پکښې نه وي، په هغه مرکه کښې مه کښينه.

چې خداى يې چاته ورکوي، د شاليزو او داؤد زو تر منځ يې ورکوي.

چې خداى يې شرموي، داس په سر به يې سپي خوري.

چې خداى يې ورکوي، بتمل يې (۱) يار دى.

چې خداى يې كوي، هغه به وشي.

چې خر نه لري، په خره نه ارزي.

چې خر نه شي، غوږ به نه شي.

چې خوري، نه مري.

چې خوله خوږيږي، زړه بديږي.

چې خوله لري قراره، نه به بوره شي نه وراره.

چې خوى بد شي، پلمې ډيريږي.

چې خير دې نه رسيږي، بد مه رسوه.

چې خيږ تاته درکړم، ابي به په څه شي پوري باسم.

چې داختر کالي دې دا دي، د لوبه دې لا کوم وي.

چې دا غر که کوچ کړي، طالبان به راته وچ کړي.

چې دا ملاكيسې كړي، ما به غونډه وريسې كړي.

(۱)- بتمل يو ډول هاونگ ته وايي، چې بنگې پکښې زدول کيږي.

چې د بل مور بور وې، ستا به هم بوره کی.

چې د بنګو بتمل زدویی، اخر به بنګی شی.

چې دجان شی تر سر تیره، خدای دې نه کړی دانا بوده دنیا ډیره.

چې د خدای وعده پوره شی، د بنده سخه به پخه شی.

چې د دو ښځو ښښتن وی، سخت به یې ځنکندن وی.

چې درانه بارونه وړی، خوراک یې ځوز وی.

چې دردی شی په ستونی، ستا به هیر شی زوی او لونې.

چې دروند نه شوې، نو سپک به څه شوې.

چې درومی، څه به مومی.

چې در یې نه کړم، ازار دې به څه کړم.

چې د ړندو پر کوڅه راشی، پر یوه سترګه لاس ږده.

چې دې زده کړه په طفلی، هیر به یې نه کړی تر پیری.

چې دزړه وکړی، اوګرې ته به هم تبې وکړې.

چې دسترګو نه لرې شی، د زړه نه به هم لرې شی.

چې دشپې لاړ نه شې، د ورځې به ځای ته ونه رسیږې.

چې د کاسې په منځ موړ نه شې، په څنډو به یې هم موړ نه شې.

چې د ګور سختی په زړه کړم، زه به ولې ژړا نه کړم.

چې د ګنډلو نه وې، ولې دې څیره.

چې د ګیدړې په جنګ ورځې، تا یه دزمری نیسه.

چې د ملا غواړې، خدای دې نغاړې، چې ملا ته یې ورکوی.

خدای ته یې ورکوی.

چې دنیا شی په ما تیره ، خدای دې نه کړی دانا بوده دنیا ډیره .

چې دنیا درغله ځای ورکوه ، چې تله لار ورکوه .

چې دود نه وی ، سود نه وی .

چې دوستی کوی په زړ مه بیریږه ، چې دښمنی کوی په سر مه بیریږی .

چې ډب نه وی ، ادب نه وی .

چې ډوډی وی ، بې دسترخانه هم خوړله کیږی .

چې ډول دې وی په څنګ ، د وهلو یې څه ننګ .

چې ډیر وایی ، لږ خیژی .

چې راځی دبل دکوره ، پرتا به شپه شی تکه توره .

چې راپورې دی نه کړه ، راڅخه پرې دې په څه کړه .

چې رارسیږی دسوات بیستی (١) دخورانو به ښکار شی سرې پنډی .

چې وخت لری ، بخت لری .

چې روپۍ وی برګې ، چپلی ډیرې وی .

چې زر وی ، زاری دڅه ده ؟

چې زر لری ، خبر لری .

چې زور نه وی ، خواره ږیره به څه وکړی .

چې زده کړې درویزه ، هیره به نه کړی دا مزه .

چې زړه خوږیږی ، له رونډو سترګو هم اوښکې ځی .

چې زړه تنګ نه وی ، ځای نه تنګیږی .

چې زړه یې غواړی ، خوله یې هم وایی .

---

(١)- بیستی خامتا ته وایی .

چې زما پر زړه یې لیکلي، څه پاچا څه لنګ وهلي.

چې زما سره ځې، تل به توري وښکې خورې.

چې زور تیر شي، عقل هیر شي.

چې زور د زورور شي، پټې له تخمه سره خپل شي،

چې زه کونډه یم، پر دنیا دې میړو ښې نه وي.

چې زیار کارږي، ګټې د هغو دي.

چې ژرنده یې ګرزي، بلا یې پرزي.

چې ژوندي وي، قلندر وي، چې مړ شي چغندر وي.

چې ژوندی یم ښه مې غواړه، چې مړ شوم مه را پسې ژاړه.

چې روغ شي دشکنې، زړه مې ښه شي که یې منې.

چې سبا شي غم پیدا شي، چې بیګا شي، غم پنا شي.

چې ستا له کوزه راځي، په غلبیل کې دې راځي.

چې ستا بې ما رغیږي، زما هم ساعت بې تا تیرېږي.

چې سر وي، خولۍ ډیرې دي.

چې سر دې نه خوږیږي، داغ پرې مه ږده!

چې سره و نه میژي، (١) سره به و نه ګټي.

چې سر و مال ترې جار کړې، نو هر سړی به یار کړې.

چې سم دچا ویل وي، په هر چا یې منل وي.

چې سود کوې، سودا به مومې.

چې سیلخکي خورې، نیغکي به زغمې.

(١)- میژل: مینه کولو ته وايي.

چې شپه تیاره شي، بدان تیره شي.

چې شپه یې ترمنځ وي، له هغې بلا مه بیریږه.

چې شرم نه لري، ایمان نه لري.

چې ښه وي، بد دې اور واخلي.

چې ښیرې کړي، هغه به خپلې مینې سپیرې کړي.

چې طلب یې کوې، پرې پیښ به شې.

چې عقل نه لري، پر کوربې تل غم وي.

چې عقل یې ویشه، ته چیرې وې.

چې عقل یې کم وي، زیات یې غم وي.

چې غټ شي پرن دې بولي، چې ډنگر شي کرن دې لولي.

چې غټ وي، لټ وي.

چې غل نه یې؛ له باچا مه بیریږه!

چې غل نه تښتي، مل دې و تښتي.

چې غل نه یې؛ د جوال خوله مه ورسره نیسه.

چې غلې غلې باسي، هغه تل کانې پرې باسي.

چې غواړي، پرې واوړي.

چې غوټه په لاس خلاسیږي، حاجت خولې ته نشته.

چې قاضي دې مدعي شي، دعوه به د چا سره کوې.

چې څه کرې، هغه به ریبې.

چې کډې دې زیږاوه، غم به یې وړې.

چې کلي په نامه لري، یو خوی تر نورو ښه لري.

چې کوچنی وی پر پښو ځی، چې لوی شی پر واږو ځی.

چې کوچنی ونه ژاړی ، مور تی نه ورکوی.

چې کور پر غره لری، هم نوی هم زاړه لری.

چې گُل کرې ، گُل به ریبې.

چې لاس په خوشیو نه شی، خوله به په غورړو نه شی.

چې لږ خوری، هغه تل خوری، چې ډیر خوری، زهر گندیر خوری.

چې لوی غاپی، کوچنی تراپی.

چې له ځانه مست نه وی، په بنگو نه مستیږی.

چې له خدایه پټه نه وی، د بندگانو یې ولې پټوی.

چې له یاره وایی، له ځانه وایی.

چې لیوه میږه خوری، په توره شپه یې خوری.

چې مالگه وخورې، لوښی مه ماتوه.

چې مربی لرې، مربا خوره.

چې مړی لرې، میلمه گی څه دی، چې ایمان لرې مرگی څه دی.

چې مړه شی امیران، نیمگړی نه دی دا جهان.

چې مړ شو، هغه پړ شو.

چې مره شی مومنان، یا به باد وی یا باران.

چې میلمه شې، آسوده شی.

چې میړو نه وی، هلته کورونه وی.

چې مشر یې غمبر وی، اختریې مازیگر وی.

چې مور دې نه وی په پلرگنی ، هورې ولې ځې لیونی.

چې مور لري ادکه، په صفت به یې واده که.

چې مال لري، اقبال لري.

چې مور یې بتیاري وي، زوی یې نه فتح خان کیږي.

چې مور میره شي، پلار پلندر شي.

چې میښه زهیر وي، کټې یې وهه.

چې ناچاري شي، سړی توري ته هم لاس اچوي.

چې نرکچور درسره نه وي، بوی دې نه ځي سور لرگیه.

چې نری وي، زمری وي.

چې نغده دې ولیده، څنگه دې وخندل.

چې نغری سوړ وي، اولاد به یې کله موړ وي.

چې نه ځې په شا به دې کم چې نه خورې څه به دې کم.

چې نه ځنې خلاسیږي، بړبړ پرې ورځه!

چې نواله خوري، جانباز به وهي.

چې نوم دې دغله دی، ناستې دې په څه دی.

چې نوم یې وی شړی، څه پیږه څه نری.

چې نه دې وی غله، مه دې اس مه دې گله.

چې نه دی وی سړی، مه نغن خوره مه غوری.

چې نه دې وینم، آخر به مې هیر شې.

چې نه دې وی له موره هسې مه وایه چې وروره.

چې نه دی وی له پښتنه، له هغو کسانو تښته.

چې نه دی وی غمخور، پاتې دې مشه میراث خور.

چې نه غواړم ، هغه مه را پيښوی.
چې نه کار ، هلته څه کار.
چې نه کوی حبيب، څه به وکړی خوار طبيب.
چې نه کوی ننگونه، هغه پس کوی مړونه.
چې نه لری هلک، هغه کور د تيغ لايق.
چې نه لری سړی ، نه دې کورت خوری، نه غوړی.
چې نه لری باغچې ، هغه دې نه خوری الوچې.
چې نه لری پنگه، کنبينه د چا له څنگه.
چې نه منی د يار پندونه، لاس به نسی په سرونه.
چې نه وی پيا کرلی، څه به يې وی ريبلی.
چې واک يې دمور وی، کانې يې په کور وی.
چې وخوری د نر لغته، داسې به کينی لکه اورته.
چې وخوری پيتی، سر دې کنبيږده په لبنتی.
چې ودې نه پوښتی ، مه گډيږه.
چې ولاړ شی تر بلخه، د رسره د د خپله برخه.
چې ولويدې د اول بخت، بيا دې نه وينم دوهم بخت.
چې وې غواړې په خوله، خورې به يې په څه.
چې هر څنگه وړی شی، تاڼتې لا نه چيچی.
چې هلک دې ملک شو ، کلی دی ورک شو.
چې هوږه و نه خوری، له خولې يې بوی نه ځی.
چې هوس دی، د غومره بس دی.

چې هوسۍ نیسي، د هغو تازیانو خولې توري وي.
چې یاري کوي، شوګیرې به تیروي.
چې یو لور یې تر ملا وي، مه یې څنې رغوه.
چې یو مړ نه شي، بل به موړ نه شي.
چې یو خوري بل ورته ګوري، د اسمان کاڼي به پې اوري.
چیرې ... ، چیرې څنګل.
چیرې چې ډنګ شي، د ابۍ ګوډۍ تر څنګ شي.
چیرې چې کولاله ګوره، خو خپله سیاله ګوره.

«««***** »»»

(غ)

خان صاحب یو تار وریښم نه خوړل، لس زره روپۍ یې وخوړلې.

خاورو په ایرو واړول، باد دواړه یوړل.

خاوره (۱) د خوسر د کوره اخستل کیږي.

خبره دخدای د پاره، لوړه د ورور دپاره.

خبره تر خبرې پورې یادیږي.

خبرې ښې کوې، لکۍ یې کږې کوې.

خپل به دې وژړوي، پردی به دې وخندوي.

خپل ته نامه وړه، بل ته جامه وړه.

خپل سر په خپله نه خرییل کیږي.

خپل عمل، دلارې مل.

خپل دې که مړ کې، لمر ته دې نه غورځوي.

خپل کور، یا خپل گور.

خپل وهلی ښه دی، پردی پورې وهلی.

خپل پر تنگسه په کار دی.

خپل دا په نس، د بل دا په وس.

(۱) - ددې متل معنی داده، چې اکثراً اولاد مور ته ورته وي.

خپل ځان دې ساته، بل ته مه وایه چې غله.

خپل مال تر ستر گو لاندې ښه دی.

خپل وطنه، گله وطنه.

خپل خپل، پردی په دیرو نارو خپل.

خپل یې که ورکوی، بیا منت وربانديې نه ړدی.

خپل هغه دی، چې بیگا یې کور ويني، سبا یې اور ويني.

خپل عیب دولو منځ، د بل عیب د کلي منځ.

خپله شړی ښه ده، نه د بل وریښمن شال.

خپله خوله، هم کلا ده هم بلا.

خپله پښه خپله پنه پیژني.

خپله لاسه، گله لاسه.

خپله خوله (۱) په بل نه وچیږی.

خپله مرسته، له خپله دسته.

خپله خواری نه ژاړی، سر څخوړی (۲) غواړی.

خپلوی له لرې ښه ده، نه له نژدې.

خپلې مورې را نژدې شه، پردۍ مورې د زړه لمبه منې درپسې شه.

* خدای په ربنتیا خوښیږی.

خدای د حق ملگری دی.

---

(۱)- یعنې خپله خواری انسان په خپل زیار ایسته کولی شي.

(۲)-یعنې خپلې خوارۍ ته يې پام نه دی ، بې ځایه اغایې کوی.

یا خپلې خوارۍ ته يې پام نشته د شال خواست کوی.

خدای کوړ کړی نه سمیږی.

خدای او پاچا یې راکوی، شیخ میر یې نه راکوی.

خدای دې په هغو پوښته چې لری یې.

خدای وایی ته حرکت کوه، زه به برکت کوم.

خدای د بل په گناه څوک نه نیسی.

خدایه لوی مې کې، لویې رامه کې.

* خر پر لار که، پرې بار خپله چارکه.

خر په پالانه، نه دریږی.

خر په زین اس کیدی نه شی.

خر په غره کښې بوعلی دی.

خر نه دی کچر دی، پرې پورې د خره سر دی.

خر چې تر خره پاتې شی، غوږ یې د پریکولو دی.

خر چې تر مکې ولاړ شی، هغه خر دی.

خر له باره ولوید، له مستی و نه لوید.

خر ځان ته اریان ؤ، خاوند یې بارته.

خر مردارید نه، او سپی ترې تله نه.

خر له وری پاتې کیږی، له هنگه نه پاتې کیږی.

خر خپل او پردې فصل څه پیژنی.

خر هغه دی، ځل یې بل دی.

خره ته دې خدای ښکر نه ورکوی، که ښکر ورکړی، د غویو نسونه به څیری کی.

خرې ته یې ویل زوی دې وشو، ویل څه یې کوم خپل بار به وړی خپل به وړم.

خره ته یې گل ونیو، هغه وخوړ.

خره ته جوار او وریشې یو دی.

خره گله که، بیا گیله که.

* خلک په لیونی پورې خاندی، لیونی په خلکو.

خلک پیسې راوړی، ژاولن ریچې.

خلک هر څه کوی، خو هر څه نه وایی.

* خوار په خپله خواری نه شرمیږی.

خوار تلتک نه درلود، چې پیدا یې کړ تر غرمې پکښې پروت ؤ.

خوار کبرجن، دخدای دښمن دی.

خوار خدای کړې، سپی چا کړې.

خوار سړی، برگ یې سپی.

خواران، په هرځای کې اریان.

خوار په هندوستان هم خوار دی.

خوار کور، له دیواله معلومیږی.

خوار شوم، نو هوښیار شوم.

خوار شی دکس، نه دناکس.

خواره به دې غواړم، نه د ورور د مرگه.

خواره شې مکارې، چې هم جنگ کوې، هم ژاړې.

خواره شې چرگې، چې له خیاله مستک نه خورې.

خواره هغه کړې، چې گاللی یې شی، بوره هغه کړې، چې ژړلای شی.
خواره شې خندی، نه پر غم یې نه پر ښادی.
خوارې لورې تخت به زه درکم، بخت دې خدای.
خواری دمیړو په شا ده.
خوارې خواری ما وکړې، دکور میرمن ته شوې.
خواری نه عیب ده، نه پیغور.
خواږه که د بل ؤ، نس خو دې خپل ؤ.
خواږه درنگه خوړل کیږی.
خواست چې کوې، داس کوه.
خواښې پر زوم ریږدی، زوم بې لور ورپریږدی.
خوب دمرگ ورور دی.
خوب په روغ صورت کیږی.
خوب چې راشی بالښت نه غواړی، مینه چې راشی، ښایست نه غواړی.
خورې تخت به زه درکم، بخت دې خپل دی.
خوره چښه، حساب مه منه.
خوریی د ماما دمینې دښمن دی.
خورې سوړ سک، تیغ د پلاو باسې.
خورې دا خو مې غور دی، جاغور مې لا بل دی.
خوړ به دې کم، خونه تر ځانه.
خوشحال ختیک، په درندو دروند، په سپکو سپک.
خوله په غاښو ښایسته وی.

خوله چې اموخته شي، اس نه دی چې کیزه شي.
خوله دې دسوی ده، شخوند د اوښ وهې.
خویندې مړې شوې، چې پاتې ترلې شوې.
خوی چې بد شي، بانې ډیرې دی.
* خیرات دې وشه، دمړو په اروا دې مه شه.
خیرات لا پوخ نه دی، ښانک یې ورته په سر نیولی.
خیری په اوبو پاکیږی، او وینې په وینو.
خیښې په خوښی، سودا په رضا.

(د)

* د اباځ غونه زیږده وه، چې په تاویزو کې ولاړه.
د ابا د مرګه پس، په ادې ورغی هوس.
د اباسین نه چې اوبه غواړې، تږی نه یې.
د ابۍ دغومره اوګرده وه، چې په څکه څکه خلاصه شوه.
د څر به خره څخه ډنګر اس ښه دی.
دا خوله، هغه حلوا.
دا دپتې سر دی، پتې بیرته سور ور دی.
دا دحافظ غونډاری دی.
دا دنیا که د یوه شي، هغه یو به پرې موړ نه شي.

دا دې څوک نه وايي چې خوار يم، بداى به نه شم،
بداى يم خوار به نه شم.
دا دې کور، دا دې اور ، که چيرې لاړې مخ دې تور.
دادو (۱) د کلي مياشې، کله ورک، کله پيدا شي.
د اس لغته اس زغمي.
د اس کيزه چاته مه ورکوه.
د اسماني تکي څخه څوک ځان نه شي ساتلي.
داسې و نه نشته؟ چې باد دې نه وي ښورولې.
داسې کار وي د کهال ، انگور غواړي بې ديوال.
داسې مړى مه کوه، چې خوله دې پرې خيرې شي.
داسې مميز نشته، چې خلي پورې نشته.
داسې مه وايه چې زه يم، داسې به شي لکه چې زه يم.
داصيلې کول سخت ساتنه يې اسانه، د کم اصلي کول اسان ساتنه يې
سخت.
دانصاف په وخت گيدړه او زمرى يو ځاى او به څښي.
د اوبو لار په وتې ده.
د اور سوى په اور رغيږي.
د اور سوى جوړيږي، خو دلمر سوى نه جوړيږي.
د اور لمبه که سرې هر څو ښکته کوي، هغه اخر سر او چتوي.

(۱) - دادو د يو سړي نوم دی.
(۲) - لوښلني د اوړو د لوښي د پرولوني اوبو ته وايي.

د اوړی لوښلنی (۲) دژمی نګولی.

د اوړی نه‌شړی کیږی.

د اوښ په‌شان د سر سیوری مه‌خوره.

د اوښ په‌شا سپو وخوړم.

د اوښ‌او خره بار له‌ورایه معلومیږی.

دا ګومان مې نه‌شی، چې له ایزه به‌زوی وشی.

د ایلنی مار یی، پټ چیچل کړي.

دایې ګز، دا یې میدان.

دا یې ډول او دا یې ژرنده.

د بابا دغونه‌ږیره ده، چې دمچولو بس ده.

د باچا زور، دخدای زور.

د باران‌وریده‌بویه، د مسافر وتله‌بویه.

د بارانه‌ ولاړ شو، ناوې ته کښیناست.

د بارانه تښتیدم، دناوې لاندې مې شپه‌شوه.

د باز په ځاله کې باز زیږی.

د باز عمر لنډوی.

د بدسره چې ښه کړې، لکه‌خره ته‌چې وابښه کړې.

د بدمرغه‌سړی غوا به په‌ژمی کې لنګیږی.

د بدو د لارې، لا غلی لا لرې.

د بدې خبرې سل کاله‌عمر دی.

دبډای په‌ختم د ملا ارمان نه‌خیژی.

د ښځای په ختم ملا نه سترې کیږي.

د بډایانو په هیله، خواران له خوارۍ ووته.

د بزې برخه چې وړې، نو به ډېر زحمت ګالې.

د بزې چې بدن کاوکې، د شپانه ډوډۍ خوري.

د بل په پر تا ګه ځان نه پټیږي.

د بل په لاس کې مړې غټه ښکاریږي.

د بل په قول شرط مه تړه.

د بل په دسترخان سل میلمانه، هیڅ دی.

د بل پر مړې نه دی، خپل یاسین تیزوي.

د بل تر وریجو، غوښو، سوړ سوړ سک د کور ښه دی.

د بل تر زوې، خپله پکه لور ښه ده.

د بل تر اتلسه، خپله خمتا ښه ده.

د بل تلتک تر نیمو شپو وي.

د بل خړې سام جن دی.

د بل د لاسه عسل ګنډیږي، د خپل لاس ګنډیر عسل دی.

د بل ډوډۍ، یا پور ده، یا پیغور.

د بل زوی، نه زوی.

د بل کار د ایمان په رڼا کیږي.

د بل کار که دې ښه وکه لاس پرې تور، که دې بد وکړ مخ پرې تور.

د بل کور چا خوار نه دی لیدلې.

د بل نیستي نه لري.

د بل وطن يارى، د سر سودا ده.

د بنده مخ د خداى له نوره دى.

د بنده هيله گنده ده.

د بنده ويره، په سترگو كې ده.

د بنگړو بار يې، زه دې ترم ته ورانيږې.

د بورې سود، په بورې شي.

د بيكارۍ لار وركيږي، د كاردارۍ لار رونيږي.

د بې پيره كار بد مذهبه كوي.

د بې صبرو دې كور وران شي، مونږ ته يې په څمكه واچوه.

د بې عقلې ښځې، تل كميس سوزي.

د بې غيرته كاله، ميلمه واكدار دى.

د بې كاره، خداى بيزاره.

د بې ننگه په ننگه به تل شرمنده يې.

د بې نيازه چې مرور يې، هغو نه سود من يې.

د پاچا پاچاهي څى، د مزدور مزدوري.

د پاخه او ستا د ديگ په ورو ورو پخيږي.

د پاى څې رگ نه پرينبود كيږي.

د پردۍ ابۍ نه، خپله تبۍ ښه ده.

د پردي په زوى، د عزرائيل څه؟

د پردي اس نه، خپل تټو ښه دى.

د پردۍ تورۍ مصرۍ مې لور په غاړه ښه دى.

د پردې تور سرې ښه غواړه، د خپلې تورسرې د پاره.

د پړانګ سپینې منګلې، شپنو پوځې پرې ویشلې.

د پسرې تر ګلو د ژمي اور ښه دی، تر ناسیاله ښځې، جره کور ښه دی.

د پشي اول تس ته څوک ځان نه نیسي.

د پشي منډه تر کادانې پورې وی.

د پشي نظر په کولپي (۱) وی.

د پښې پر دکان که و نه سوځې، بڅرکی به درو الوځي.

د پښې کور چې وسو، هغو نه ښه شو.

د پښتنو جوړه په پرده وی، مرګ یې هسې پلمه وی.

د پښنو خاورې سترګو ته الوځي.

د پلار اشنا، د زوی کاکا.

د پلار ګټه د امبار کوټه، د زوی ګټه د زړه غوټه.

د پور دلاسه، دوه کوره خرابیږی.

د پوه سړی دوستی زیان نه لری.

د پیښې څخه تیښته نشته.

د پیغلې شل مخه په بوخچه کښې دی.

د پیل په یوه وخکه څه کیږی.

د پیل یوه تبه مرګ دی.

د تا چې څومره خیال دی، زما هغومره مال دی.

د تا لندې چې در بې شي، د شپانه ور ته غرمبی شي.

---

(۱) – خمیر دان.

د تبر خوله نيمځې نيولې ده.

د تخته که ولويږم، دځمکې نه لويږم.

د تربور په زړه سوی کې، پيغور نغښتی دی.

د تروږې په ډير ايرس، رنګ يې بد کړ د اولس.

د ترم چې څه دی، يو پو دی.

د تش ټوپکه دوه کسه بيريږي.

د تشه ډاګه به سيلۍ څه يوسي.

د تورو مخ رڼا وی.

د تورې شپې ناره بې څه نه وی.

د توری وهلی به جوړ شی، دخولې ويشتلی نه جوړيږی.

د توری ټپ جوړيږی، د بدې خبرې ټپ نه جوړيږی.

د ټولو نيمه نيمه، د ابۍ شود يود نيمه.

د ټپوس دځالې نه، ټپوس پاڅي.

دجنګ څخه به روغ راشي، مګر له ځنګله څخه نه.

دجنګ شپې دې وی، دغم دې نه وی.

دجنګ خوږې خبرې، ساعت يې تريخ دی.

دجنګ ميدان په پښو نه وهل کيږی.

دجنګه زه راغلم، خبرې ته کوې.

د ځوانی بيکاری، دسپين ږير توب خواری.

دچا اول، دچا آخر.

دچا چې يوه سترګه ړنده شی، پر بله لاس ږدی.

دچا دروازه مه ټکوه په گوته، ستا به نه وهي په لغته.

د چرگ په اذان نه سهار کیږي.

د چغال تر ناز، د زمري ځیرل ښه دي.

دچغال کور، بې چرگه نه وي.

د چنگښو من نه پوره کیږي.

د چیدي به لاس وانه خلم چیدي، که مې سر پر چیدي پرې شي چیدي.

دحق څښتن ډاډه وي.

د خاورو ولاړ شو، پر ایرو کښیناست.

د خیرې مر گ هیره ده.

دخپل خپلوي ښه ده، نزدیکت یې ښه نه دي.

د خپل کاله خور او لور کړمیز نه وي.

دخپل کور غل نه نیول کیږي.

دخپل وطن گیدړ، د بل وطن تر زمري ښه دي.

د خپلو ازاریده شته، بیزاریده نشته.

دخپله نه رغیږي.

دخپلې کمبلې سرد پښې غزوه.

د خدای امر چې وشي، پلار یې نه وي زوی یې وشي.

د خدای په چارو د چا وس نه رسیږي.

دخدای داسې رضا ده، ابد له ودوو د ترینې ورا ده.

د خدای کاره دې خدای سم کړي.

د خدای گناکار په توبه خلاسیږي، او د بنده په ناغه.

دخدای نظر یا پر زهیرو زړو دی، یا پر نړیدلو قبرو.

د خدای چې رضا شي، ورځ یې سمه شي.

دخره بار چې دروند وی، ښه ځی.

د خره مړی، د سپو اختر دی.

د خره ښښتن ته پیښه ده.

دخره لکی چې له هرې خوا لویشت کی، دوه لویشتې ده.

دخره مینه لغته ده.

د خره نه یې کته لویه ده.

دخوار په لاس کې غلمینه ډوډی بده ایسی.

د خوار خپله خواری بس ده.

د خوار کاله وری دې خدای ماړه کړی.

د خوارانو برخې، پر اغزیو ښرخی.

د خوار رنځور پوښتنه رحمت دی، د ښاې سړی منت.

د خوار مُلا مسئله څوک نه اوری.

د خوار ملا په اذان څوک کلمه نه وایی.

د خوار سړی ځای به په زوړ گیلم وی.

د خواښې هلته ورځ کږه شي، چې د زوم کره یې شپه شي.

دخوارې کونډې زویه، خپله روټۍ ژویه.

دخوارۍ څخه پر ژرنده ناست، دکبره مزد نه اخلی.

دخوار یوه وزه وه، هغه هم گوډه رنده وه.

د خوریې خاوره، دماما دنغری څخه ده.

دخولې او زړه وینا چې یوه شي یارانه ترې جوړېږي.
دخطا یا ناغه وي، یا توبه.
دخیاله دلونګو لونه کوي، دلوږې څاښت کښیني.
د خیرات وز یا لنډي وي، یا بوچې.
د خیرات په خوا کښې ډېر کوي.
د خیره مې دې توبه، کاسه مې په لاس راکړه.
دداسې سړي په لاس مړ مه شې، چې سل یې نه وي وژلي.
ددستر خان پر لمن څه دوست، څه دښمن.
د دادو ورکې میني، ګازرې خدایرام خیله یوړې.
ددښمن کره څم، دوست مې ګرو دی.
ددښمن د غصې، غم شړم په تماشې.
د دکاندار سترګې تول دي.
ددنیا پیغور، د آخرت تر اور کم نه دی.
د دنیا څخه چې وفا غواړي، لکه دمړو څخه چې خندا غواړي.
د دوبي سخي، دژمي صوفي نه دي په کار.
د دوبي کور داختر په ورځ ګوره.
د دوو خرو وربشې نه شي بیلولی.
د دوست په منت خپه نه شې، ددښمن په خندا ونه غولیږې.
د دوست پوستین مې وکیښ، خو د دښمن دروازې ته ورنه غلم.
د دوست لاس درد نه لري.
د دیوال عمر، له اخیره پوښتنه.

ددې کلی خورزو ده، په دې کلی واده ده.
دډنډ اوبه چې ډېرې ودرېږي گنده شي.
د ډم سترگې به تل په نغري وي.
د ډول آواز د لرې ښه خوند کوي.
د ډير کار ډيره گټه وي.
د ډيرو ډير مري، د لږو لږ.
دروغو ته د رښتيا رنگ ورکول، گران دي.
درياب که لوي دی، چمچه دې خپله ده.
د رويبار په دواړو مخ تور دی.
درياب په لپه نه کميږي.
درياب په لوټه نه خړيږي.
درې پيټی ريشکه يې وخوړله، دی يې لا مړه بولي.
دريدلی په چانه دی چليدلی.
د زاړه غوايي، يوه جوپه ده.
د زړه مينه، په لاس ښکاره کيږي.
د زړه، زړه ته لار وي.
د ړانده له نيولو، د کاڼه د وهلو دې خدای ساته.
د زرگر راستی دغه ده، چې غلا ورځخه و نه کی.
د زرو په قدر زرگر پوهيږي.
د زمری غار بې هډوکی نه وي.
د ډيرو لرگی، د يوه غوزی.

د ډیرو همسا ، دیوه گیډی.

د ډیوې لاندې تیاره وی.

دریاندې به یې وخندم، وبه یې نه خورې.

د رشتیا گوی د خولې سر سوری وی.

درکوم یې ، مگر په کم کانې، په تشه پیمانه.

دروغ د ایمان زیان دی.

دروغ وایه، په شرع یې زوغ وایه.

دروغجن دې دروغ وایی، هغه بل دې قیاس کوی.

دروغجن، هیر جن.

دروغجن سړی هر چاته سپک ښکاری.

دروغجن چې په دروغو ځان مجبور گنې هم دروغجن دی.

د زور اوبه په پیچومې هم خیژی.

د زورور ځپلی، دخوار ککړی.

د زورور وهل، دکم زورې ښکنځل.

د زورور یاری، دخره سپرلی.

د زورور ترځنگه مه کښینه زړه وره.

د زورور لښته نه پور دی، نه پیغور.

د زوی په هیله مور، له میړه ووته.

د زوی ناره په هغو ده، چې د خدای وریاندې پیرزو ده.

د زوی میرانه د مور د تندی څخه معلومیږی.

د زوی په میرانه، مور سر دسره ځوانه.

دزوی مې دې اور ته مري، د لور مې دې مېږه، نه بوره نه وراره.

د ژاولن په کور کې خپلوان شرمېږي، په گور کې مُردگان.

د ژرندې لار له ډوله ده.

دژبې په توده، د دښمن په خوږ ، مه غولېږه.

د ژرندې زه راغلم، له واره ته خبر يې.

د ژمی په لمر مه نازېږه، د دښمن په خندا.

دژمی پیتاوی دې هغه کوي، چې کندو يې ډک وي.

د ژمی اور هر څوک ځان ته راکاږي.

د سبا خبره سبا کيږي.

د سپو کور په کور دعوه ده، خوار فقير ته يې يوه ده.

د سپو د نيستی نه چغالنو په کور کې ځای ونيوه.

د سپو له خواری، گيدړ پر بام کوي بازي.

د سپې په خوله دریاب نه مرداريږي.

د سپي او دمېږه وينې نه تللې کيږي.

د سپي دَم زده کړه، خو کوتک له لاسه مه غورځوه.

د سپي تر خوله چې هډو رسيږي، غنيمت دي.

دسپي تر لکۍ لاندې عمر هم تيريږي.

د سترې يوه دمه، د وږي يوه مړی.

د ستنې له سُوري چا بار نه دي ايستلی.

د سر پر ځای مې پښې وای، دژی خوله را نژدې وای.

دسر نه چې تير شي، قلندر شي.

د سلو بللو ځای کیږی، او د یوه نابللی ځای نه کیږی.

د سلو کولبو خاوند، یوه لنډی ته ودریږی.

د سلو مرغانو د پاره، یوه ډبره کافي ده.

د سلو (هو!) نه، یوه (نه!) ښه ده.

د سلو کالو مور به په سل کاله وری نه شی، د سلو کالو وری به، په سل کاله مور نه شی.

د سلو غرونه پنا ښه دی، نه د یوه سینده.

د سوال په اوبو ژرنده نه چلیږی.

د سورناچی څه دی، یو پو دی.

د سوی دې خپلې غوښې دارو شی.

د سیال خواره یا پور دی، یا پیغور.

د سیل ځای، گودر دی.

د سیند مړی چا گټلی.

د شپې که ولاړ نه شی د ورځې په مزله ته و نه رسیږې.

د شپې بند اوبو وری دی.

د شپې هر سړی داریږی، څوک حال وایی، څوک یې نه وایی.

د شرمښ زوی، شرمښ وی.

د شلو کلویار، یوه ورځ شی په کار.

د شنې میږې وری که شین نه وی شین ټکې به لری.

د شوم په شومی، وسول ټول پټی.

د شوقدر شپه په شوگیر لیده کیږی.

د ښار دروازې تړلې کيږي، دعالم خولې نه تړل کيږي.

د ښاره زه راغلم، دنرخه ته خبر يې.

د ښاره ووځه، له نرخه مه وځه.

د ښځې چې د ميړه سره راستي وي، د کور ژوند يې په درستي وي.

د ښکار غوښې، دځان غوښې.

د ښکاري وار وربانديِ نه جوړيده، دنندارچي ورته بيړه وه.

دښمن دې چې په شاتو مري، په زارو يې مه وژنه.

دښمني په سلام نه ورکيږي.

دښمن هغه دی، چې اول يې (هو!) وي، اخير يې (نه!).

دښمن ياسر ته گوري يا پښو ته.

د ښو به ښه وايي، د بدو به څوک څه وايي.

د ښو ښځه ښه زيږي، د بدو ښځه واښه.

د ښوروا دې مرور يم، د غوښو دې پخلا.

د ښو غوښو، ښه ښوروا وي.

د ښه پلاره د ښه موره، بلا وزيږيده توره.

دښه خوی ښايسته په ښايستو نه گڼيږي.

د ښې ورځې مې يار، د بدې ورځې مې بيزار.

د صبر ميوه، په مراد پخيږي.

د صحرا موږک راغی، د کور موږک يې وويست.

د ظالم عُمر د خرجال پاچايي ده.

د ظلم کور وران دی.

د ظلم عُمر لنډ دی.

د ظلم کاسه آخر چپه ده.

د عالِمه سره غم نه غم دی.

د علم برخه درنده ده.

د عقل وسه په عشق نه رسیږی.

د عقل مې کمبود نشته، خو بخت نه لرم.

د عقل وړی چا لیدلی نه دی او د دنیا موړ.

د عقل وږی نشته او د دنیا موړ.

د غرض څښتن لیّونی وی.

د غاترې ترشا مه تیریږه، د مَلِک تر مخ.

د غرو ځنګلونه بې زمریانو نه وی.

د غریب په مرګ څوک نه ژاړی.

د غریب مُلا پر اذان څوک غوږ نه نیسی.

د غریب سړی به د خیرات په ورځ غوا ورکه وی.

د غریب مُلا پر اذان څوک روژه نه ماتوی.

د غریب سړی به د اختر په ورځ په نس درد وی.

د غریب غاښ به په حلوا ماتیږی.

د غلو ده ښه یاری، بده یې بیزاری.

د غلو مې کلی نه لید، د شګو مې څلی.

د غلو په ړیره خلی، غلګی لاس ورته نیولی.

د غله ځای په غره کښې نشته.

د غله کلا چا لیدلې ده.

د غله میړانه تیښته ده.

د غنمو له رویه څوز اوبیږي.

دغنمو لار د ژرندې تر خولې ده.

د غنی که زره سوی وشی ، خوار غریب به پاتې نه شی.

د کاږه تیکی سره کږه توره جوړیږي.

د کال خپله مې نه یې، خپلې شپې به درسره تیروم.

د کال ښه والی، د پسرلی څخه معلومیږي.

د کاله خور او لور کرمیز نه وي.

د کاله کشر مه شې ، د کاروان مشر مه شې.

دکانداری اسانه ده، خو سختی یې توکری دی.

دکان یې مه گوره، مال یې گوره.

د کبر کاسه نسکوره ده.

د کږې تورې، کوږ چړ تون وي.

دکم اصل لوی تیا ، د اصیل سپکتیا وي.

د کوټه یوه غوټه.

د کوچنی په ژبه خپله مور ښه پوهیږي.

د کور پیر چاته نه معلومیږي.

دکور توریالی دی، خو د بیابان خندنی دی.

دکور خبره، د باندې مه کوه.

د کور گټه، د لاهور گټه.

د کور غم به صحرا ته یوسم، دصحرا غم به چیرته.

د کور غم، د گور غم.

د کور غم نه گلول کیږی.

د کور نوم له نیستی نه ورکیږی.

د کومباړ (۱) په کور کښې، روغ لوښی نشته.

د کونډې دوه غوایی وو، یو ووت نه، بل ننه ووت نه.

د کونډې هم زړه کیږی، هم یې ساړه.

د کونډې، نه دین شو، نه دنیا.

د کونډې غم دځان وی، د لور یې د خان وی.

د کونډې کره زوی نه ؤ، چې زوی پیدا شو، مرگو گډه شوه.

د کونډې یوه لور وه، په سکونډلو کښې یوړه.

د کونډې زویه، څه خو بویه.

د کونډې زوی، نیم پاچا دی.

د کوږې ختمه، په کوږې لگیږی.

د گټې او توری ځای توپیر لری.

د گور خاورې، پر گور لگیږی.

د گوډی لار په ژرنده ده.

د گور شپه نه پر کور کیږی.

د گوملې مړی، له گوملې غواړه.

د گونگ په ژبه مور پوهیږی.

(۱) - کومباړ: کولال ته وایی.

د گونگ په ژبه ، گونګ پوهیږي.

د ګیدړ تر ناز، دزمري خیرل ښه دي.

د ګیدړې او زمري اشنایي نه کیږي.

د لاس غوټه، په غاښ مه خلاسوه.

د لټ غوايي آخر خاوند قصاب دی.

د لړو لړ ، د ډیرو ډیر.

د لښکر په آخر څه، دماتې په سر.

د لندو به څه لانده شي.

د لندو ختمو لړې اوبه دارو دي.

د لور مې دې میړه مړ شي، د زوی مې دې اورته، زه دې تبوله یمه سمته.

د لوګړو چې رضا نه وي، لوړ په لوټه اچوي.

د لولې واته یو شرم، او نه واته یې بل شرم.

د لیرې دې لیدی نه شم، دنژدې درته کتای نه شم.

د لیوه چې خوله سره شي، په لسو پسو بند نه دی.

د لیوه سره چې غوښې خوری، له څښتن سره تندی وهي.

د لویو ویالو څخه خیز مه وهه، چې لوند به شي.

د لوی منګی اوبه خوږې وي.

دماغ دې پیل وړای نشي، په کور کښې دې مور کان له لوږې روژې نیسي.

د مارانو لارې چا بندې کړې دي.

د ماړه کور به سترګې ورډې وي.

د ماهي چې اجل راشي، چجی ته نژدې کیږي.

د مرچو په ښته ناست دی.

د مرد خواره د نامرد په نس کې پاتې کیږي.

د مرګ دارو ګران دی.

د مرګه مخ کښې ځان مه وژنه.

د مرور برخه، یا درنه ده یا تالا ده.

د مرور برخه، د نسور ده.

د مرۍ پسول څه دی، دبنۍ کور څه دی.

د مریانو لښکر څه وي، د خرو چرچر څه دی.

د میرۍ ښپیره، د اور لمبه ده.

د مړاوو اوبو وبیریږه، له توندو اوبو مه بیریږه.

د مړو به لا څه بنادي وي.

د مړو لا کله په قیامت نه وه رضا.

د مړي قدر، په ژوندي باندې وي.

د مړه څخه شیطان لا بیزاره دی.

د مړه مال، په مړه پسې ځي.

د مجبورۍ یو نوم صبر دی.

د مسافر د شپو حساب مه کوه، د سرخواست یې کوه.

د مسافر ویر سوړ وي.

د مستې په میچن، څه ورشې څه غنم.

د مسجد سړی، په مسجد کښې لټوه.

د مسخرو آخر جنګ دی.

د مشکو بوی نه پټیږي.

د مکې لار په منډه نه خلاسیږي.

د ملخ ورور یې، نه خواږه ګورې نه ترخه.

د ملغلرې یو آب دی، چه لاړ شی، آب یې نه پاتې کیږی.

د مَلِک تر مخ او د غاترې تر شا مه تیریږه.

د ملک لور، په نامه غوښته کیږی.

د ملنګ کچکول پاتیږی، د پاچا پاچاهی.

د منګری سر په دښمن ټکوه.

د موچی خونه هسې خوسا وه، چې باران پرې وشو ډډوزې یې ولاړې.

د مور زړه پر زوی، د زوی پر وچ کاڼې.

د مور غیږ، د زوی زانګو ده.

د مور یې شرې لنګ وګوره، د لور یې شرنګ پرنګ وګوره.

د مورک څه غم دی، په ژرنده کښې یې کور دی!

د میرانې او سپیتانې، یو ګام تر منځ دی.

د میړو په مغزو کښې تل د تورې شرنګ وی.

د میړو پرده خدای کوی.

د میړو یو لاس په چاړه، بل په خواړه.

د میړه زوی سترګې غټې وی.

د میړه ژوند د تورې تر سیورې لاندې وی.

د میړه سیالي کوه، د بخت یې مه کوه.

د میړه یا خرپ وي، یا ترپ.

د میړیانو کور له غمه نه خلاصیږي.

د میلمه په بیړه، د کور به څه دي.

د میلمه بیګا مخ وي، سبا یې څټ.

د میلمه جواب، پیتی ده.

د میلمه میلمه بد ایسي، د کور به دواړه.

د مین کام، د شهادت جام دی.

د مینځې مات سر ته ګوري، د بي بي زړه ته نه ګوري.

د میو غوندې، په یو مخ کولیږي.

د نااهلو څخه پت مه غواړه.

د ناز خواړه یا تاوده وي، یا بلمنګه.

د ناست زمری نه، ګرځنده ګیدړ ښه دی.

د ناکسه اشنایي، د خره سپارلي.

د ناوختې میلمه یې له ملا خوري.

د نژدې ور ته کتلای نه شم، د لرې یې پرینبولای نه شم.

د نس پرسته لاندې، په څیله کښې تمامیږي.

د نشت نه موزي ښه دي، کټ پرې ډک وي.

د نغري غم څوک نشي ګلولای.

د ننګرهار له توپي نه سري سر تور ښه دي.

د نورو نیمه، د انا یوه نیمه.

د نورو تلوار دی، ماته یې په ځمکه را واچوه.

د نوک پر ځای سوک منډی.

د نوی په هوس، زاړه یې کړه خس خس.

د نه زویه مینه نه ورکیږی، دسپی زویه مینه ورکیږی.

د نه میړو، ملک شوبلو.

دنیا بلبل دہ، کله د یوه، کله د بل دہ.

دنیا په دوو سترګو خپله، په دوو پردی.

دنیا په دنیا ورځی.

دنیـا باد ده باد به یې یوسی، د پاسـه به او دل راشی تر قـیـامـتـه په پر اوسی.

دنیا په امید خوړله کیږی.

دنیا تر سر جار، سر تر ناموس جار.

دنیا خپله لری، روی پر عالم.

دنیا داره چې دنیا دې ډیروله، سپین کفن دې یووړ.

دغه نورد دې پر چا وزیر میله.

دنیا ډیریږی، زړه تنګیږی.

دنیا هغه ته معلومه دہ، چې خنبه کړې یې دہ.

دنیستی، هر ساعت مرګ دی.

د نیکانو له قدمه، بدان وو تل له غمه.

د نیمې ورځې حکومت د سلو کلو کور خرابوی.

د واده نه وروسته سندرې څه په کار.

دوبې د خوار و غريب جامه ده.

د وچو له غمه، لانده سوځي.

دو د له کندې خيژي.

دو د ښا يستو لره ځي. (۱)

دو دونه هغه دو د نه وي، چې د سخا پکښې رودونه وي.

دوران، پر هر گوروان.

د ورځې د توتو په خورلو شرميږي، د شپې يې له پچو سره خوري.

د ورور خور مې کې، محتاجه مې مه کې.

د ورور څخه گټه، ځو نه گټه نه ده.

د ورور دې ورارد شو، د ورارد سره دې څه شو.

د ورور پورې ولاړ وې، د منی ورځ وې ولاړې.

د وږی تر پام، سږی غوښې دی

د وږی ستر گې، په ديگدان کښې وی.

دوست او دښمن په يوه ستر گې گوری.

دوست اشارې ته گوری، او دښمن وارې ته.

دوست به دې وژروی، دښمن به دې وخندوی.

دوست ته حال وايه، دښمن ته لاپه وهه.

دوست ته دومرد تمه کوه، چې دلاسه يې کيږی.

دوست ته تشه پياله، دښمن ته ډکه.

دوست دې کوم دی، چې سهار دې اور وينی ماښام دې کور.

---

(۱) - دا متل د کندهار و خوا دی.

دوست روزنه غواړی، دښمن ترټنه.

دوست د سختی د پاره ښه دی.

دوستی د سلو کلو لار ده.

د وطن په قدر، مسافر ښه پوهیږی.

دولت له اتفاقه پیدا کیږی.

دولت د لاس خیره ده.

دولت دې د ځان دی، عزت دې په جهان دی.

د ولې میوه لاس ته نه راځی.

دومره مه لوییږه، چې ما نه ګورې.

دونه ټوپ وهه، چې د پښو نه لویږې.

د ونې سل کاله عمر، د مرغی پرې یوه شپه.

دود به سره جوړ شی، که دریم یې ترمنځ نه وی.

دود پک، هغه هم سره ورک.

دود ورونه، هغه هم سره تربرونه.

دود ورونه، دریم حساب.

دود که لامچان شی، د یوې بلا تمام شی.

دود ګوتې مې توری کړې، په تا خوارې مې پورې کړې.

دود لښ، په نه سره پټیږی.

دود لښ په حمام کښې ښه سره ایسی.

دود مرغان، یوه یې ځاله، خبر نه دی یو د بل له حاله.

دود وری چن یوه وټ کښې بد سره وری.

دوه غوايي چې ښکر په ښکر شي، زيان د بوټو کانو دی.

دوه هندوانې په يوه لاس کښې نه نيولې کيږي.

د هر چا سره خپل سيورې مل دی.

د هر چا ښه، د خپل ځان ده.

د هر چا په سر کښې يوه پياله بنګ دی.

د هر سر د پاسه، سر دی.

د هر سړي آب، په خپل لاس کښې دی.

د هر شي خوند په مالګه ښه کيږي، د مالګې خوند به په څه ښه شي.

د هر شي جامه څيريږي، د ښه خوی جامه نه خړيږي، نه زړيږي.

د هغو تاړيانو خولې توري دي، چې ښکار کوي.

د هغه زغله چې يو وار هوکي، بيا نه.

د هغه مه بيريږه، چې له خدايه بيريږي.

د هغه و بيريږه، چې د خدايه نه بيريږي.

د هوښيارانو ويل، د کاڼي ښکل دی.

د هوښيار بلا دې ورکه وي.

د هوا مرغۍ شل د پيسې

د هيچا څراغ تر سهاره نه لګيږي.

د هيلې مخ تور دی.

د هيلۍ بچي ته لامبو مه زده کوه.

د يار تر خپې خبرې، خوږې لګيږي.

د يار سره ياري کړه، په عيبو يې غرض مه کړه.

د يتيم اوښکې په خپله مور پاکيږي.
د يوال نم زړه وی، انسان غم.
د يوالونه هم غوږونه لري.
د يوې ونې لرګی ، څه لوی څه کمکی.
د يو ستوري نه، دوې پچې ښې دی.
د يو زر تلاؤ نه، يو بخت ښه دی.
د يوه زيان، د بل تکيه.
د يوه سپاهی به څه دوړه وی.
د يوه لاسه تک نه خيژی.
د يوه مريي د سلو بادار.
د يوې ورځې حاکم، دشلو کالو کور خرابوی.
د يوې سپرې د پاره، پوستين اور ته مه اچوه.

(ډ)

* ډال چې ګرزوی، ځان به ساتی.
ډاندوغ به يا وينې خوری ، يا سپينې.
ډبره چې پر ځای پرته وی، درنه وی.
ډبره د يتيم په سر لويږی.
ډبره يوه نيک مرغه، يوه بد مرغه.
ډبرې اړوې، لړم ترې لاندې غواړې.
ډکه کاسه خامخا چړپيږی.

ډمان څلور کسه په ختته پسې تلل، مګر د بې کسې چيغې يې وهلې.

ډم چې ډول وهی، زور يې لری.

ډم خو موړ شو، چې پاتې يې کور شو.

ډمه ګډيدلی نه شوه، ويل يې ځمکه کږه ده.

ډوډۍ به خپله خوری، سترګې به د نورو پرې سرې وی.

ډوډۍ پردۍ ښوروا ته مه وږه کوه.

ډوډۍ خپله خوره، عقل له بله زده کوه.

ډوډۍ د نانوای ځی، زړه د بټياری چوی.

ډوډۍ د لوښې له مخې خوړله کيږی.

ډوډۍ زما خوری (۱) توتو د سلاخانې کوی.

ډوډۍ که د بل ده، نس خو دې خپل دی.

ډول په بيه، کبر وړيا.

ډول په تير اغږيږی، ما مندی کور ګډيږی.

ډول سوری ګوته پکښې.

ډول يې د ليونی په لاس کښې ورکړ.

ډولونه مې تر خولې تير دی، دا يې ډمبکی دی.

ډير کار، ډيره ګټه.

ډير مه وايه، چې لږ خيژی.

ډير ويل د قرآن ښه ده.

ډيره ګټه، دمايې سر خوری.

ډير يې نه موندل، لږه يې نه خوړل.

(۱) –کندهار د سيمې دی.

(ر)

* راتگ په اراده، بیرته تګ په اجازه.

راست اوسه، پر لویه لار ناست اوسه.

راستي زوال نه لري.

راکه زما چوتي، بیزاره یم د ګتې.

رښتیا ویل ترخه دي.

رښتیا وایه، په کوچنی یې وایه.

رښتیا که نه وایم، الله مې نیسی، که یې ووایم، عبدالله مې نیسی.

رښتیا یا زورور وایی، یا لیوني.

راغلی پکښې کښیوتې، ډنډ ؤ پښکې پریوتې.

رغستلی (۱)، له منځه وتلی.

رمه که له شپانه خوشې ده، له ښتن نه خو نه ده خوشې.

رنځوره آن دې تمام شو، چې لقمان پر تا نادان شو.

رنځونه د ګرمی، علاج یې د سردی.

رنګ دې د غله، ناستې دې پرځه.

رنګ مې ګوره، حال مې پوښته.

رنګ یې د ګُل، خوند یې د پیاز.

رنګ یې د ملا، عمل یې د بلا.

(۱) - ځیني پښتانه یې ورغستلی یې بولی.

رنګ يې مه ګوره، خوند يې ګوره.

رنګ يې د ګليګي، ولاړ د ګول پر ځای. (۱)

روپۍ، روپۍ پيدا کوي.

روپۍ که کوچنۍ ده، کارونه غټ کوي.

روټه نه دکاله خوښيږی، نه د ميلمانه.

ورځ که يوه ده، وختونه يې ډير دی.

رود له ويالو خوړيږی.

روزی چا په منډه نه ده نيولې.

روغ صورت نيمه پاچاهی ده.

روغ صورت نه پټيږی.

(ړ)

* ړانده ته شپه او ورځ يو شان ده.

ړانده ته دخولې لار معلومه ده.

ړانده ته مه ګډيږه، کاڼه ته ډول مه وهه.

ړوند په خپلو سترګو بينا دی.

ړوند په خپل کور ښه پوهيږی.

ړوند په ګوډ پورې خاندی.

ړوند په موږی هره ورځ نه لويږی.

(۱) - يعنې رنګ د (خوسی) مګر د لوی غوايي پر ځای کول (دسرو غنمو پر راشه).

ړوند خو ړوند یم، سترګو ته مې ولې ډ کې راوړې.
ړوند ځراغ څه کړي.
ړوند له خدایه څه غواړي، دوې سترګې.
ړوند یو واري، امسا ورکوي.
ړومبی د وروستی پل دی.

(ژ)

* ژاړه ته یې ویل: مه څیرېږه، ده ویل: مه غږېږه.
ژاړه ته یې ویل مه څیرېږه، ده ویل مه غرېږه.
ژامن خواړه دي، غښی یې کاړه دي.
ژر پر غره لار جوړوي.
ژر تر ښېږ کال، پر کال قدر من وي.
ژر چې وي، زاري د څه دہ.
ژر چې پاک وي، له اوره یې څه باک وي.
ژر ژر ګرټو لوي، خبرې د رویز ګر ټولوي.
ژرګر غولولی، په شلم کال پوهېږي.
ژر که سبز خواړه دي، کال ته هم خواړه دي.
ژرغونه به لنګېږي، احمد شاه به ځنې ژېږي.
ژربنده چې میر شي، چې میر شوې بیا ژر ډیر دي.
ژړه بوډۍ پر خره سپره، چارتار وهي.

زړه بوډۍ او دوکا ته ځني.

زړه په خوله بدیږی.

زړه چې مین شی ښایست نه غواړی، خوب چې ورشی بالښت نه غواړی.

زړه د مینې کور دی.

زړه زړه ته لار لری.

زړه شوم، پاکیزه شوم.

زړور یو وخت مری، او بې زړه تل.

زړه هینداره ده.

زړه یې ښه که، کار پرې وکه.

زړې خبرې، نوی توبرې.

زلفې سنبل، نس مې پر بل.

زلفې دخیاله زنگیدې، باد پرې بدنام شو.

زما ښه شی، ستا گنده شی.

زما هله هله ازلی برخه مې کړه تر چاپېره.

زما پور دې پر کارگه وی، دکارگه مرگی دې نه وی.

زما دې خواست ورک شی، ستا دې داد.

زما زویه، تر ما لویه.

زما غوری ستا پر کورتو لویږی،...

زما یوې روپۍ، زه دې خال کړم که اوړی.

زما نه منی، د خره منې.

زور چې قدم کیږدی، عقل هلته ریږدی.

زور چې زورور شی، عقل مرور شی.

زور چې راشي، د حساب ملا ماتوي.

زور چې له بخته جلا وي، په بدو مبتلا وي.

زور چې پرې ورشي، عقل لړ و بر شي.

زور چې زور ورشي، پتې له تخمه سره خپل شي.

زور ته پوله نشته.

زور خو زور، چل هم د زوره کم نه دی.

زورور دې تر پام کمزوری مه شه.

زورور غویی، د غولي منځ نیسي.

زور یې د ملخ ترا پی پر مخ.

زوړ پیوند وه، برینډ به نه شي.

زوړ غل په خپل اولس کښې غلا نه کوي.

زوړ غویی کونجاړه په خوب کښې وینی.

زوړ که بار نشی وړای، لاروړای شي.

زوم نه باله شي، نه شاړه شي.

زوم یې د خوسر له نغری اخلی.

زوی چې و نه ژاړي، مور تې نه ورکوي.

زوی ته اړ گوره، لور ته لوړ گوره.

زوی ته د مور په سترگه گوره.

زوی مې را ملا کړه، کډې مې ولاړې.

زویی په ښه دې غواړم، د ځان د ښې د پاره.

زوی یې غوښت، خیر یې نه غوښت.

زهر څه خروار خوړلی، څه مثقال.

زه او ته له یوه اسله، زه نو ولې شوم کم اسله.

زه او ته راضي، څه به وکاندی قاضي.

زه به څه کوم راتور، چې غومبر وهي په زور.

زه پر تا، او ته خطا.

زه پور غواړم، ته نور غواړې.

زه پوهیږم او خپله بنی.

زه په تمه، ته بې غمه.

زه تر تا جار، ته پر ما.

زه چې ستا سپیرې خولې ته گورم، رنگ دې د یتیم را معلومیږي.

زه ځان خورم تا له، ته څاکینې ماله.

زه د ابې مزدوره، ابې د کلې مزدوره.

زه دې باغ نه وینم، ته وایې تارو درغي.

زه یې په پیرۍ شک لرم، ته ور ته مریدان نیسې.

زه دې پر مړی ژاړم، ته مې په خوله پورې خاندې.

زه دې پوزه غوڅوم، ته پیروان غواړې.

زه دې حق نه گنم، ته وایې چې درانه یې وتله.

زه دې نه کړم، ته شین کیږې.

زه دې ورانه منم، ته سپرلو راته وبې.

زه چې ستا بر منگ وم، ونه دلونگ وم.

زه زړه وروړم، دې سیخ راوړي.

زه ستا دارو ، ته‌زما دارو .
زه ساده ، ته‌حرام زاده.
زه گوزم تا ته، ته‌گوري ماته، کار شو تر منځ پاته.
زه وایم اوړه نشته، ته وایې پتیری پخې کړه.
رڼه یم‌ستا د غاړې، ته‌له ما څخه سپیرکې غواړې.

(ژ)

* ژاولې چخونیا شوې، نه‌دتا شوې ، نه‌دما شوې.
ژرنده‌او جومات نه‌پیژنې.
ژبه‌لنده لنبته‌ده.
ژر مه‌گډیږه، چې سپک نه‌شې.
ژرنده‌په‌چل گرزي.
ژرنده چې بار نه لري، په څه به‌گرزي.
ژرنده گړي خدای خوار کړي، څټه‌پرته‌او مزد خوړلی.
ژرنده که‌د پلار ده، هم‌په‌وار ده.
ژرنده که‌هر څومره گړندۍ شي، لاندغنم نه‌اوړه کوي.
ژرنده وگرزي، چې اوړه وکړي.
ژرنده ماته شوه، تکتکی یې لا ښوري.
ژړا هم دزړه زور غواړي.
ژمی کله‌وی، چې باد باران وی.

ژمی دې تود مه‌شه، دوبی دې سوړ.
ژمی د خوار او غریب زیان دی.
ژوند دې ورک شه له‌مرگه‌بتر.
ژوند یې گران، مرگ یې گران.

(ړ)

* ړنغ د مُلا، امین د کلی.
ړیره‌زما، واک یې د مُلا.

(س)

* ساپی سم سمکې.
سپر هغه‌گرزوی، چې توړو ته‌اوږد سموی.
سپما سپما، نه له ادې نه له ابا.
سپمولی، سپو خوړلی.
سپنسی، په‌نری ځای شکیږی.
سپور د پیاده له‌حاله څه خبر دی.
سپور خور، خاورې خور.
سپی په‌هډوکی نه‌خوږیږی.
سپی چې څومرد غاپی، هومرد نه‌ترا پی.

سپی چې ایسار شي، یا .... یا غاپي.
سپی چې گرزوي، په هډوکی یې وله.
سپی چې غاپي، څه وینی.
سپی خپل بادار ښه پیژني.
سپی د پیل په سیورې کښې ته، ویل یې دا سیورې زما دی.
سپی دې هغه وخوره، چې پیژنی دې.
سپی دیر د ځان د پاره غاپي، لږ د کور د پاره.
سپی غاپي، کاروان تیریږي.
سپی کور په کور اخته وي، خوار فقیر ته یې یو دوي.
سپی که هر څومره بد شي، بیا هم د څښتن کور ساتي.
سپی هډوکې خوري، ځان ته یې نه انگیري؟
سپی یې وهه، چې خاوند یې وویریږي.
سپی یې د کوره په زغاسته تیریږي.
سپین تکی د هرچا خوښ دی، مگر د پیشو ورپسې کښې لویږي.
سپین غر بې واورې نه وي.
سپین ویل یا لیونی کوي یا زورور.
سپین والی د زړه ښه دی، نه د ویښتو.
سپین ویښته د مرگ استازی دی.
سپینه وروول کا، توره ویرول کا.
سپینه وایه چغه شه، د چا د مخه.
سپین پگړی سړیو ته، ښځو په سر کړې دی.

ستا څه کمی دی، چې په لاس دې سور غمی دی.

ستا دا به خورو ، زما دا به ساتو.

ستا یې وابښ، زما یې غاړه.

سترګې پټوه، شمکی (۱) تیروه.

سترګې په بڼو نه درېږي.

سترګې د سترګو شرمیږي.

سترګه ړنده ښه ده، نه لار کوره.

سټرو ګتیل، هوساوو، وځتیل.

سخ دهغه چا ، چې غم یې پر بل چا.

سخت ساعت، یو ساعت.

سخوندر د موږي په زور غورځي.

سربیره ښوی، دننه ګربیني.

سر په خپلو ویښتانو نه درنیږي.

سر ترلی ، من خورلی.

سر چې دشال وړ وي، له کشمیره ورته رائحي.

سر چې بې جنجاله شي، کدو شي.

سر څه په یوه لوټه ښپیرد ، څه په لسو.

سر خریلی ښه دی، نه میره شړلی.

سر د میږي، جنګ د میندو غوایي.

سر دې اسمان ته رسیږي او عقل دې تر ښپو لاندې دی.

(۱) - شمکی یو تریخ بوټی دی، چې اوبه یې د تبې دپاره دوا ده.

سر مې ګاټه، غوږ مې بايلود.

سر مې لوړ دی، چې بابا مې په لښکر دی.

سړی کسه، جامه پرې نيسه.

سړی غرونه دی، ښځې يې اړمونه.

سړی يو نور، جامه يې بل نور.

سک چې توره وباسي، بې واره نه وی، غنم چې وړی وباسي، بې باره نه وی.

سلام يې نه اچاوه چې وايي چا وه پر ..... وخوت.

سل جادوګر، يو غيبت ګر نه دی سره برابر.

سل خويونه نور کړی، يو به د مور مور کړی.

سل دې تنورونه دی، يو موتی دې اوره نشته.

سل د ده‌ې موره وای، پر مور دی وای.

سل دې ومرد، يو دی مه‌مره.

سل ذ زرګر، يو د ګګر (آهنګر).

سل د پور يوه ايکی دکور برابر نه‌دی.

سل روپۍ پور که، زوی په بازار لوی که.

سل روپۍ پور که، داختر شپه په کور که.

سل کاله د ونې، يوه شپه د مرغۍ.

سل کاله بندی و ای، خوسا يې د ژوندی وای.

سل کسه هندوان وو، بدرګه يې لا نوره غوښته.

سل مړی پر دې کوی، يو مړی نخرې کوی.

سل منې خوزه، يوه به دې زهر شي.

سل يې گورې، يو يې غواړې.

سل يې مړه کړه، لا يې بدې نه بولي.

سلواغه هره ورځ په څا کښې نه لوېږي.

سود په لاس، پيسې تر کاله.

سور دې سوريدلي، تراوو گنو وتلي.

سور سپي، د سورلنډي ورور دي.

سوې چې بار سي، بار يې څه وي.

سوې چې خروړې شي، څوک به وخوري.

سوي دخاوندوي، سپي هسې منډې وهي.

سيالي مې د خانانو سره کړه، کور مې وران شو.

سيال مې يې، مخې مې نه يې.

سيړ خورم، مثقال گتم، بي بي اوسم، که درځم.

سيلاب لوی کاڼي رغړوي، کمکی پرخپل ځای پريږدي.

سينه دې درياب که، خوله دې بېړۍ.

سين په وښو نه بنديږي.

* * * * *

(ش)

شپه بَه وی، یاران به نه وی.
شپه که تیاره ده، منې په شمار دی.
شپه یوه ده، غله یې ډیر دی.
شپې ورځې لکه دارهټ منګوټي کله غم راوړی کله ښادی.
شپنی د لیوه کار نه دی.
شرچې غواړې، پرې پیښ به شی.
شرع زړه منی، که خوله.
شرع ښه ده، د ښو میړو په ښه ده.
شرع ظاهر ګوری.
شرم په سترګو کښې دی.
شرم د ایمان پوښ دی.
شرم د بدې چارې، ښه دی.
شرم دهغو وساتی، چې په شرم پوهیږی.
شرم مې کوت، بیخ مې خوت.
شرمښ څه غواړی؟ باد و باران.
شرمښ هغه میړه وړی، چې له رمې څخه جلا وی.
شرمښکی د مارسره غزیده، پر منځ وشلیده.
شری سړی، په مکه کښې آرام نه لری.
شکونې که حلال دی، رنګ یې د مردار دی.

شلومبې او ښوروا د بې خونده سړي لړيږي.
شلومبې وړه، مستې راوړه.
شنې په غلا نه چيچل کيږي.
شنې که آسانه‌وای، سپرو به پلو ته‌نه ورکولای.
شوده راوړه شلومبې وړه، کور دې خپل دی.
شولې په يوه ټک نه‌سپينيږي.
شولې مې دې شيدلې وی، خو د سيال سره مې دې سمې وی.
شيخ پريده، خوله پټه بهتره ده.
شيطان ته يې ويل خاورې خورې، ويل يې چې غوړی سره وی.

(ښ)

ښادی دريابندې غم دی، چې په تاپسې لړم دی.
ښادی د ياری، غم د ورارې.
ښار په نرمه‌ژبه خوړ کيږي، نه په کلک کوتک.
ښايسته په سلو کښې يو وی.
ښايسته گل ته دهر چا تلوسه‌وی.
ښايسته مخ د خوږو زړو مرهم دی.
ښځه په کور ښه ايسی، ژرنده په شور.
ښځه چې زړه شی، خوله يې پسته شی.
ښځه د تن جامه ده.

ښځه د مېړه په خوښه ده، نه د کلي.

ښځه د ښامار جنګ ته تياره ده.

ښځه کړه پښتنۍ ده، ماته به يې کې، سمه به يې نه کې.(۱)

ښځه که هر څومره ښه ده، د سړي ځای نه شي نيوله.

ښځه يا په کور، يا پر ګور.

ښځه مې دې نجل وي او زامن مې دې سل وي.

ښکار تازي وکړ، خوشالي کوټه (۲) کوي.

ښويې جامې، شوې درنې.

ښه انګور چغال هم خوري.

ښه، اوبه هم نه وړي.

ښه ياران پر ناوه معلومېږي.

ښه به دې د ښو کړم، بد مې چې د مور زوی شي څه به يې سود کړم.

ښه به دې لور کړي، بد به دې څوړ کړي.

ښه په بدو هم معلومېږي.

ښه په ښه سړي کړه، يا به يې درکړي يا به دې ياد په ښه نامه کړي.

ښه پردې دنيا وي.

ښه پر دنيا کينه، پر عُقبی توښه ده.

ښه پر چا نه ورکيږي.

ښه پر بدو، د مېړو کار دی.

---

(۱)- مطلب ترې ناپوهه ښځه ده.

(۲)- کوټه پسې چې د ښکار او منډې نه وي.

ښه په ښه دی، بد په بد.

ښه جالوان دِ طوفان په ورځ معلومیږی.

ښه چې څوک پیژني، بد به ولې کوی.

ښه چې یاد کړې، نو یې برباد کړې.

ښه حال به دې سودمن کی، بد حال به دې هم پک، هم پمن کی.

ښه، خپل ځان ته ښه راولی.

ښه خدای ښه بللی دی.

ښه خدایه زوروره! مور مه کړه د مور مزدوره.

ښه خوی به دې سلطان کړی، بد خوی به دې حیوان کړی.

ښه خوی، د سړی کانه ده.

ښه دوست په بد ځای کښې معلومیږی.

ښه دې د نورو، بد دې زما.

ښه د خپل وی، چې تل ترتل وی.

ښه دې هم د میړه، بد دی هم د میړه.

ښه د هغه چا سره خوند کوی، چې پرې پوهیږی.

ښه، زوال نه لری.

ښه ژبه، د خزانې کونجی ده.

ښه، ښه دی، بد بد.

ښه عمل، دلارې مل.

ښه کړی خورې ښه کړی چې زما له کوړی یې کارې، بیا یې بیرته راته پاخه کړی.

ښه کوه، بد مه کوه.

ښه کوه، له پاچا مه بیریږه.

ښه کوه چې بد نه وینې.

ښه میره، له مور نه زیاته وی.

ښه مې غواړه، ښه به دې غواړم.

ښه وکه، په تاخچه کښې یې کښېږده، یوه ورځ په دې پکار شی.

(ص)

صبر که تریخ دی، میوه یې خوږه ده.

صبر درنه برخه لری.

صبر د میړو لوی هنر دی.

صفره ووته، بلا ووته.

صورت یې غټ، په کار کښې لټ.

(ط)

طبیب هغه دی، چې رنځ پرې تیر وی.

طبیب که طبیب شي، خپل سر به دوا کوي.

(ع)

عاشق سر نه لري، غم د لښکر نه لري.

عاشق تل لوغړن وي.

عاصي پوهيږي او دوزخ يې پوهيږي.

عاقلان بدي ورکوي، بې عقلان په بدو ځان اخته کوي.

عاقل به ځان ناپوه بولي، بې عقل ځان پوه بولي.

عاقل پر مخ ځي، ترشا ګوري.

عزيز د خداى نوم دى.(۱)

عشق او مُشک نه پټيږي.

عشق يې چې پټ که، ځان يې سټ که.

عقل په سر دى، نه په کال.

عقل په پيسو نه اخيستل کيږي.

عقل چې يې کم وي، پر کوربه يې تل غم وي.

عقل د عزت ورور دى، که عقل لري عزت يې پور دى.

عقل عقلمندي غواړي، هنر هنرمندي غواړي.

عقل که نه لري څه نه لري، عقل که لري، هر څه لري.

عقل که ثوک مومي، دولت کور لره ور درومي.

---

(۱)- دا متل د عزيز ولي ارقام ولي دستاينې په ځاى کښې استعماليږي. مطلب دا دى، چې قومي عزيز ډير ښه ده، ځکه چې عزيز دخداى نوم دى.

(غ)

غاترې ته يې ويل: پلار دې څوک دی؟ ويل: آس غوندې ماما لرم.
غټه ګوله کومې څيرې.
غټې سترګې ځان وينې، وړې سترګې جهان.
غر به درپه شا کړم، توان به دې پيدا کړم.
غر په غره نه ورځي، سړی په سړي ورځي.
غر که لوی دی، په سر يې لار ده.
غر په پر پټوی.
غر ولاړ، غشی يې يووړ.
غريب هندو دی، چې ايمان نه لري.(۱)
غريب سړی او برګ سپی.
غريب ته يوه ګيډه مستې پسرلی دی.
غرې زمريان ماتوي، غوښې ګيډو خوري.
غړ که شار بې په دربې، کوچ يې خوري توره پشې.
غړ که هر څو چې شار بل کيږي، کوچ کوي.
غړی، دغوړيو شی.
غلا کړه، بلا دې پر ما کړه.
غلا مه کوه، له هيچا مه بيرېږه.

(۱) - په داسې حال کښې چې يو سړی ځان ته غريب وايي يا بل څوک ورته غريب ووايي، نو دې وايي چې غريب خو هندو دی، چې ايمان نه لري.

غل اوسه، په انصاف اوسه.

غلبیل ولاړ شو، کوزی ته یې ویل په تا کښې دوه سوری دی.

غل په غلا نه شرمیږی، ته یې په نیولو شرمیږی.

غل په غوجل کښې پټیږی.

غل تر کوره پورې مه شړه.

غل چې غلا ته ځی، قسم په شاګرز وی.

غله څه غواړی، د ځان مله غواړی.

غل غل پیژنی.

غل که نه تښتی، مل دې وتښتی.

غل که هوښیار دی، قافله والا بیدار دی.

غل له خپل سیوری څخه ویریږی.

غل له خپل ترپ نه هم ویریږی.

غل له څوکۍ داره نه ډاریږی.

غل هم وایی خدایه، مل هم وایی خدایه.

غل یو، لارې یې ډېرې.

غلو سل کورونه وران کړل، خپل یې ودان نه کړ.

غلو به قافلې وهلې، نونه چې کوټې یې وهلې.

غله دری وهی، بدبختی پلی وهی.

غله کورونه وهی، بدبخت زورونه وهی.

غلیم چې ژوبل وی، دوستان به ډیر وی.

غلیم که دې د سر وی، تر خپل منافق بهتر وی.

غم بد دی غمجن بد دی، دوست غواړم دښمن بد دی.

غم دی د لالی په سرمسته دې تازه ګرزی.

غم له غمه نه شرمیږی، پرون ابۍ مړه وه، نن توره چرګه.

غنم یې لاپاخه نه دی، ژرنده کښې یې اوس وار نیسی.

غوا که توره ده، پۍ یې سپینې دی.

غوایی حلال نه دی، ښانک په سر ګرزوی.

غوایی چې سره ښکر په ښکر شی، زیار د بوټو او کانو دی.

غوټه چې په لاس خلاسیږی، په غاښو یې مه خلاسوه.

غوږ پر غوږو تویږی.

غوږی په ګوتی، اوړه په موټی.

غوړی د زیړې غوا، کوچ د سپینې غوا.

غوړی چې ډیر شی، څوک ځان نه پرې غوړوی.

غوړی لا غوړ.

غوړی یې ګاټه، سر یې بایلود.

غوښتو پلمه غوښته د بنۍ خوله وخته.

غوښې چې پر قصاب ارزانه شی، پر جهان ارزانه شی.

غوښې خانانو وخوړلې، پر هډوکو یې سپی جنګ کوی.

غوښه که وسوځی هم له پیتونه ښه ده.

غوښې دهرچا خوښې دی، مګر پیشی ایمان پرې راوړی دی.

غوښه د هرچا خوښه ده، خو د پیشو ورپسې کسی لویږی.

غوښې دې هغه خوری، چې توری وهی.

غول خوري، مښوکه څنډي.

غونډي ګليګي تشوي، جوالونه کوچني تشوي.

غويي دی چې په ونډري لوی شو، غاښونه يې مه ګوره.

غويي چې زوړ شي، په خوب کښې کونجاړه ويني.

غويي د بزګر ملاتړ دی.

غيرانو نه چې پر خره باندې شي، نوم يې غيرت خان شي.

(ف)

فقيرانو ته کوڅې مه ښيه.

فقير ته يوور پورې، سل ورونه پرانستي.

فقيره کور دې چيری دی، ويل : هر چيرې.

فقيري بې مکره نه کيږي.

فقير خو فقير يم، کچکول مې ميين دی.

فيل په مالګه څه پوهيږي.

فيل چې مړ شي هم په نس کښې يو زنګون اويه ولاړې وي.

فيل چې ژوندی وي، يو لک چې مړ شي دوه لکه.(۱)

(۱)- د فيل غاښونه ډير قيمت لري، نو ځکه يې پس له مرګه قيمت زياتيږي.

(ق)

قابلیت د لمر سترگه ده.
قاضي ملامتولم، زه نه ملامتیدم.
قام له قامه نه بیلیږي.
قدیمي یار، زین کړی اس دی.
قربان له خپله کوره، چې خبرې شي په زوره.
قصابان چې ډېر شي، غوا مرداریږي.
قصاب قصابي کوله، یتیم شپه ورته تیره کړه.
قلم یې چې جاري شي، مور پلار یې راضي شي.
قنداو کورت، په یوه نرخ دی.
قول یې چې خطا وي، په قرآن به یې څه ویسا وي.
قیاس انا کاوه، چې ملایې غوټه ماته شوه.
قیاس بابا کاوه، مرکنډی یې ماته شوه.

(ک)

کار اسان دی، پیل یې گران دی.
کادانه خوسیان خلاسوي، کندوان کوچینیان.
کار نه ده سسته پسته، خوراک ته ده تندرسته.
کار د بابا، خوراک د لالا.
کار زده کړی بنه دی، دښمن وژني.

کار کوه خدای یادوه.
کارگه‌ویل زما سپین ککیه زیوه زیزگی ویل زما پستکیه زویه.
کارگه مرداره خوری مښوکه څنلې.
کارگه غونډې هوښیار دی.
کارگه دزرکې تګ زده کاوه، خپل یې هیر شو.
کارگه په پسرلی څه‌خبر دی.
کارگه ته کنډر هم باغ دی.
کارگه‌له‌اصله توردی، سپین به‌نه شي.
کاروان په باج نه ورکیږی.
کاروان تیریږی، سپی غپیږی.
کاروان بندیږی، دخلکو خولې نه‌تړل کیږی.
کارونه ازلی دی، نه په‌زور نه‌په‌زاری دی.
کار مې د بل‌خوښ، خوراک مې دخپل.
کار مې له لاسه‌واخله، کب‌مې له‌خولې.
کارگر کور مړوی، لټ مور ژړوی.
کاږه بارونه، خدای‌سموی.
کاسه په‌کاسه ده، کرده په‌کرده ده.
کاسه‌چې په‌کاسه‌شی، دخدای وجه‌به‌څه‌شی.
کال به‌داوی، شپې به‌نورې.
کال دکاختې دی، شامت د بوډۍ دی.
کل دې په‌لکړه تیر کړ، که په‌ککړه.(١)
کالی چې اوبو یووړه، څوباړې ما وریسې خوشې کړ.
کام پسې، ناکام دی.

(١)- له لکړی نه‌مطلب گدایی او له ککړې نه ختې او مزدوری ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کام کام ته ځی، او به خپل مقام ته ځی.
کام کام لره ځی، وریجی لغمان لره ځی.
کامه یې لوټ کړه، بیراګان اوس خبرېږی. (۱)
کانې به پوست نه شی، دښمن به دوست نه شی.
کانې د یتیم په سر لوېږی.
کبر .... کاوه، خوار یې پښتون کړ.
کبرجن د خدای دښمن دی.
کتابونه دریابونه دی.
کټ دې سترې کړ، چې پاتې منا (۲) شوه.
کتوه چې په سر رانه شی، نه تویېږی.
کتوری ګه مات نه شو، ازانګه یې ولاړه.
کتوې کولال جوړوی، نیت یې مریې بدوی.
کنچنی ته ویل چې یار دې مړ شو، دی ویل: د کومې کوڅې؟
کراسته داسې ځای خرڅوه، چې پرې کښېنې.
کربونې، سره بولی.
کرمیه غم نه وُ غم دې راووړ.
کری اوربشې، غواړې غنم.
کړې وړې چاره، یو آس غواړی درې ناله.
کرډی په خپلو مراندو ولاړ دده.
کرې چارې په خدای سمېږی.

(۱)- دا متل په ننګرهار کښې ویل کېږی.
(۲)- په ونه کښې اوچت ځېر ته وایی.

کشتي په نيت چليږي.

کلا تړلې، بلا تړلې.

کلپې روپۍ، په زرگرنه چليږي.

کله درياب، کله کرياب.

کله وار د ابا، کله وار د ادې.

کلي دې ودان وي، ليوان دې پرې روان وي.

کلي په مشر، ممبر په ملا ښه ښکاري.

کلي کور به اور اوخيست، پيغلو ناوو به غړ نه کړ.

کمال زده که، په تاخچه کښې يې کښېږده.

کم اصل چې بسيا شي، عقل يې خطا شي.

کم بخت سړی به د پردی خيرات سرخان وي.

کمبختې ښځې په کال کښې دوه واره لنگيږي.

کميس مې روغ کړ په بخې، خيال مې خپل گوتې پردې.

کنز (۱) خوهرڅه وايي، که يې څوک ومني.

کوتک وهه د ورور دپاره، خبرې کوه د خدای دپاره.

کوترې دی، يو له بل بهترې دی.

کوټ کوټ دلته لرې، هگۍ هلته اچوې.

کوټه وسوه، ديوالونه يې پاخه شول.

کوړ او غوړی وای، ناست ورته مړنی وای.

کورت دې وی غوړی دې وی، په منت او په سوټي دې وی.

---

(۱)-د فقې يو کتاب دی.

کور دغو ګران وی، چې ګټلی یې په ایمان وی.

کور د ماما دی، لاس منډه ګوري را باسه.

کور کښې دې جواری نشته، له دماغه دې د پلو بوی ځی.

کور دې لرې، کوڅه دې نژدې.

کور چې سره کورشی، د کلی مخې شی، کلی چې سره کلی شی د ولس مخې شی.

کور مې در جار کړی، ترورد د باندې.

کور مې دې تالا شی، بول مې دې بالا شی.

کور ودان، د ورور ودان.

کوزده له کوره وکړه، واده له پوره وکړه.

کوږ بار تر مزله نه رسیږی.

کوږ لرګی په بار کښې نه ټړل کیږی.

کولاله، وکړه خپله سیاله.

کونډه هم ژاړی، رنډه هم ژاړی، برنې راوړی په ناورین ژاړی.

کونډه د لیوره په تمه، د میړه ووته.

کونډه چې سترګې تورې کړی، میړه به وکړی.

کونډه چې د میړه په تمه شوه، له وروتیولولو ووته.

کوڼ دوه واره خاندی.

کوم شی چې نه پایی، زړه ترل پرې نه ښایي.

که آغا مرې که بي بي، زما دې وي پخه ډوډی.

که باران وي که ږلی، مبلمه غواړي ښه مړی.

که باغ خراپوي، آلو پکښې ږده.

که باخوږ نه خورې، بد پرې مه وايه.

که يې ښنبتنه ډېرېدای، دغرو غر څه به ډېر وای.

که پورته گورم پاڼ دی، که ښکته گورم پړانگ دی.

که پرتا واوری، پر ما به وښاځي.

که په خپل وطن کښې خان يې، پر بل وطن اريان يې.

که په ژړا ژوندی کېدای، مړي به ژوندي شوی وای.

که په سبا ناری دې ښاد شوم، غر مې ته به دې هم پاتې شم.

که پيل په پيسه شي، چې پيه نه وي څه يې کوم.

که پيو ته دې زړه کېږي، غوا واخله.

که تا ويل ته يې، ما ويل ته يې، هم به زه يم هم به ته يې!

کـــه تل لو ونه وي ځـــوانان به نه وي، کـــه تل غـــوبلو نه وي غوايان به نه وي.

که تورد دې لنډ ده، قدم ور واخله.

که ته کړې سمې چارې، تا به ښوک باسي د لارې.

که ته غر يې، زه غونډۍ، که ته مار يې، زه لنډۍ.

که ته مړې، هم ماخوبه وړې.

که ته کټوی يې، زه دې برغولی.

که ته نازو شې، نو مير خان به ښوک زېږوي. (۱)

که ته تګ يې، زه تګ مار.

(۱) - اشاره د حاجي ميرويس نيکه ته شوې ده.

که تهوله دنیا اوبه ونیسي، د اېلی تر پرکی پورې وی.
که جنگ نه کوې، لکی خو دینگه ونیسه.
که څوک نه شرمیږي، څوک به یې وشرموي.
که څه وابي، څه بهواوري.
که ځان په عذابوې، لهبې عقل سره اشنایي کوه.
کهځان وژنې زردکه خوره، که زردکه وژنې اوبه پسې چیښه.(۱)
که ځغلی له جنجاله، نو تاک مه پرده بې دېواله.
که خاني غواړې، دیر ته لاړ شه. (۲)
که خاورې اخلی، نو له لوی ډېران یې اخله.
که خرڅوری مې زاړه دي، هډوکی مې درانه دي.
کهخرد یې نه وړی، په کوتې یې بار کړه.
که داغوا مړد شي هم به تا وره شي.
که د بیدیا کانې پاسته وای، گبدړانو په وهم نهوای پرې ایښی.
کهدنیا ډېره شی، آخر به تېره شي.
کهد سرکار دکوره تېل درکړه شی، لمن ورته نیسه.
که دې په ښو یاودل، په ښو به یاد شی.
که د فصل خوار یم، د اصل خوار نه یم.
که دېگ د سر وشي، ښخ یې د مسو دی.
کهد سهار ورک ماښام کورته راشی، ورک نهدی.

(۱)- معموادي، چې اوبه د زرد کی نفخ لرې کوي.
(۲)- ـبړ په پښتونستان کښې بو ریاست دي.

که دښمن گیدړ وي، تا به ورنه د زمري نیسه.

که دومره بادر وای، نوم به دې فتح خان ؤ.

که دښمن دې هر څومره خوار شی، قوي یې بوله.

که د کاله‌رنګ بدیږي، د میلمه هم بدیږي.

که‌روزي په عقل وای، بې عقل به له‌لوږې مړ ؤ.

که‌زه نه وایم، دا ګوډه پښه مې وایي.

که‌زوړ په بازو نلری، زر په ترازو نلری.

که ساړه دي، په تول ښاره دي.

که‌زمری وږی پاتې شی، د ګیدړی پاتې شونې نه‌خوری.

که سر غواړې، سرمه پاشه.

که سړي وزګاړ وی ، د کوچنی خوشحالول ګران نه‌دی.

که‌سل کاله ژوندي یې، عاقبت د ګور بنده یې.

که سیند لوی دی، خو د سپی ورته‌ژبه ورووړل دی.

که غاښې نه، څک خواوسه.

که‌غرلوي‌دي ، په سر یې لاردده.

که‌غوا راغله په پی، که نه‌راغله پز دی.

که‌کنبنستې خوله پټه، په‌لاس به رانه وړی هیڅ ګټه.

که کښته تو کړم زیره ده، که پورته تو کړم بریت دی.

که کټوه خوتړې، خپلې شونډې سوځی.

که‌لاړ شې تربلخه، درسره ده خپله برخه.

که لعل هرڅومره خراب‌شي، له جسو ښه دی.

که ما چاړه درلودای، سر به‌مې ولې داسې ببر وای.

که ما وپوښتې، ته به وتښتې.

که مړی خبرې کولی، نو ولې به مړو.

که مېلمه یې، شوټ خو نه یې.

که مځکه تړوله اوربشې شی، دخرد پکښې لپه ده.

که مشر مشرتوب غواړي، کشر هم ددنیا دود غواړی.

که مرګ غواړې، کندوز ته لاړ شه.(۱)

که نه پوهېږې؛ ځوان مال اخله.

که نه مرې، آخر به ومرې.

که نړی ودانه ده، په مړی قیامت دی.

که والوزې مرغه شې، دنصیبه به تېر نه شې.

که ورور شوې درور شوې، که نه ورځه د خوارې خوارۍ اور شه.

که ورور دی، په مخه دې ګور دی.

که وږي یم، سړی لا نه خورم.

که ورځ د زورور ده، شپه د کمزورې ده.

که هرڅو هوښیار یې، نادان پوښته.

که هرې ښځې میرخان زېږولای، نو میرخان به ولې یادېدای.

که هین کړی که پین کړی، دا پټې به شین کړی.

که یار نادان وی، نو کار ګران وی.

((((* * * * *))))

(۱)- دامتل د هغه زمان دی، چې کندوز له شاړو ځمکو او ځنګلونو ځخه ډک و. اوس کندوز ښه ودان دی او د مرګ په ځای پکښې ژوند راغلی دی.

(گ)

گامیبنه د گُل په بوی څه پوهېږي.

گټه بې سترېیا نه کېږي.

گټه په تاوان کېږي.

گټه په سر سینه کېږي.

گټې تر گټو لاندې دي.

گټې د اروا وو دي.

گټې دې لالا کوي، مړې دې عبدالله وهي.

گرگه بل علاج دې نشته، بې له مرگه.

گرگه چې زړېږي، اور پرې لگېږي.

گړنگ یې څڅېده، چې خدای وکړه ستا یې څه.

گلاب په بوټي کښې ښه ښکارېږي.

گُل د کدو گُل گوره، بو پورته کوه ترې لاندې بل گوره.

گُل له گُل سره ښه ښکارېږي.

گُل چې دماخې وي، هم ښه دي.

گیلگـی د موږې، په زور غورځي.

گنجي که ډاکتر واي، د خپل سر علاج به یې کړې وُ.

گور که گران دي، خود سړي ناکام دي.

گوره چې او ښ پر کوم اړخ څملي.

گومل که وچ دی، رود یې بهېږی.

ګبدړه چې څه پیدا نه کړی، څکولي (۱) پټوی.

ګیدړه د اوښ په سیوري تله، وپل یې دا زما دی.

ګیدړې ته خپل پوست بلا دي.

ګیدړه تر هغې دی ښادی ده، چې څو نمر نه دی ختلی.

ګیدړې سترګې پټې کړې، سپی ونیوله.

ګیلانه څه بلا شوې، چې د لوی و کم د خندا شوې.

ګیله له خپله کېږی.

ګیله له یاره ده، نه له ماره.

(((******)))

(۱)- څکولي بوه توته وچ پوست ته وېل کېږي.

(ل)

لار په مزله لنډېږی.

لار مېندلې، مامی پرې تللی.

لار وهه، د خدای لار ګوره.

لاس چې مات شی، غاړې ته ځی (لوېږی).

لاس مې تور، مخ مې په تور.

لاس چې ترسخر لاندې شی، په وروېې راکاږه. (۱)

لاس د بری کار دی.

لاس لاس پېژنې.

لاس مې تورې پیشو ښتلی دی. (۲)

لال په ایرو کښې نه پټېږي.

لالپوره، په مېږو پوره.

لامبو په زېږه نه دده.

لانده کړی، دربښلی، وچ مې لانده نه کړی. (۳)

لټ د دوبی سیورې غواړی، د ژمی پیتاوی.

(۱) - سخر لوېې تږی ته وایی.

(۲) - دا متل دا ډول هم ویل کېږی: «لاس مې تور سپی ښتلې دی.

(۳) - ددې متل معنې دا ده، چې ضرر رارسېدلې هغه یه وزغمم، نور راپېښ نه کړی.

لټ يې د کور په وره کښې غواړ که نه وی، نو بيا ژاړی.

لتمه بنځه، ولور نه لری.

لرګي تراشه، (توره) سړي ځنې جوړوه.

لرې شي برې شي، په باغوان برابرې شی.

لرې له سترګو، لرې له زړو.

لرې مې واده کې، چې د ابا نه کنډولی شاکاسې وبولم.

لرې مه ځه چې لېوه دې و نه خوری.

لرې مه ځه، نژدې وګوره.

لړم ته بې ويل کوچ، ده لکې پر شا واړوله.

لږ خوره، هوسا به اوسې.

لږ خوره، تل خوره، ډېر خوره زهر ګنډېر خوره.

لږ خوره، نوکر ونيسه.

لږ خوراک، ډېر عبادت.

لږ خوراک، دځان کومک.

لږ خوره، ډېر ګنيه.

لږ ورکه، ډېر وګټه.

لږ ويل، ډېر کار.

لږ غرېږه، ډېر کوه.

لږ ګټه، تل ګټه.

لږ مې درکړه، نو خوند يې درکړه.

لَغته د هغې غواړه، چې شيدې بې خورې.

لکه ابا ، هغسې يې قبا .

لکه ادې ، هغسې بې پايځې.

لکه اوښ لرې گوره .

لکه پړ ، هغسې وراشه.

لکه پزه ، هغسې نته.

لکه تنده لښته پر هره خوايې کږوی.

لکه جولا ، خپلو پښتو ته گوری.

لکه چرگ اذانونه ډېر کوي ، لمونځ يې هېچا نه دي ليدلي.

لکه چرگ په ناوه زوږ شوی.

لکه ځان ، هغسې جهان.

لکه ځنگل ، هغسې چغال.

لکه د آسمان کټ ، چې د شپې پيدا شی ، د ورځې ورک شی.

لکه د تبې ډوډی ، نه مَخ لری ، نه شا .

لکه زړ ، هغسې بې سور.

لکه ژرنده ، هغسې بې دوږه.

لکه شښخ چلی ، په ښاخ ناست ښاخ وهي (رېبي) .

لکه غر هغسې ځناور.

لکه غر هغسې کربوړی.

لکه غوبې چې سرېې واخيست ، يا به دېوال ړنگوی يا به جغ ماتوی.

لکه کوتکی ، دمور دمخه زغلی . (۱)

(۱) -گوتکې دحرې کوتي ته وايي.

لکه لنده کراسته، کشېږي پرې کږې نه.

لکه لېونی خپل ځان ته خاندي.

لکه لېوني له کوره، په سارا خوښ دی.

لکه مخ، هغسې څپېړه.

لکه میندې، هغسې یې لوڼې.

لکه مږک په کورتو پسې مه زغله.

لکه ورغومې، هومره یې کومې.

لکه لور، هغسې ځور.

لکه بخت، هغسې یې تخت.

لکې ښه دی که پتې؟ ویل: پتې ښه دي.

لمر په دوو ګوتو نه پټېږي.

لمر څېره وهي، خرکار پټېږه.

لنډ کلونه، اوږده یې پېغورونه.

لنډه لښته، هرې خواته کږېږي.

لنډې د مار سره غزېده، پر منځ دوه ځایه شوله.

لنډېې د اوږد سره برابراوه، د ببخه ووت.

لوټه په اوبو کښې ږدی، تېرېږي.

لوخ له اوبو، نه بېرېږي.

لوخ په خوب کرباس ویني.

لوخې د کام ښه نه غوښته، سرې په دریاب کښې وچ شو.

لور پر لوټه تیره کوي.

لور چې ښه شي، د مور کوشی یې په پښه شي.

لور د موره بېلوی، تنګه بلا ده.(۱)

لور چې د مور د غېږې کاږی، نوم یې تنګه ده.

لور د لویه کورد غواړه، کوچنی ته یې ورکوه.

لور پرېږده، کور یې کښېږده.

لور زېږول ښه دی، نه خوشې کښېناستل.

لورې تاته وایم، مېرورې غوږ پرې ونیسه.

لور وهه د وروردپاره، ویل کوه د خدای دپاره.

لویه ګوله ښه ده، چې دنس پکښې ښه ده.

لویه ګوله ثواب لری، چې د نس هم پکښې خیر دی.

لوی مې کړی، لویې را مه کړې.

لویې یو خدای لره ښایی.

لوېې پر کور وایی کوچنی بې پر صحرا.

لوی د خدای په هیله، وړوکی د لوی په هیله.

له آخرت نه، څوک راغلی دی.

له بازاره زد راغلم، له نرخه ته خبر یې!

له بازاره ووځه، له نرخه مه وځه.

له بدو څخه یا غلي اوسه، یا لرې اوسه.

له بدو سره چې اوسې، که بد نه کړې بد به یوسې.

له بله به خپل ته وژاړی، له خپله به چاته وژاړی.

---

(۱)- پر ولور ایراد نیول، غرض دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بې باکو مې څه باک شي، چې پردی کور بې اتاک شي.

له بې کاری نه، بېگاری ښه ده.

له پلالې لاندې، اوبه مه تېروه.

له پلارنه بې، زوی غټ دی.

له پردې سرې، گیله نشته.

له پردې زویه، خپله لور ښه ده.

له پلیتې ښځې، له ترېدلې دېواله، له لېونی سپي څخه ځان ژغوره.

له تربوره مې زړه کړم دی.

له تش ټوپکه دوه کسه ډارېږي.

له تناردېې، موری لویه ده.

له جاهل سره چې وایي، لکه مېخ چې په تېږه بیایي.

له خزانې سره مار وی.

له خولې دې وځه، په گرېوان دې ننوځه.

له خیره دې بېزاره، سپی دې در کورې کړه.

له خیرمې دې توبه، سپی دې در گرزوه.

له خوراک نه یې تمه ښه ده.

له خوند نه یې شخوند ښه ده.

له څاڅکونه سیند جوړېږي.

له سختې مرگ نشته.

له غم نه یې خلاصېږم نه، له ښادی څخه یې خبرېږم نه.

له کلي ووځه، له نرخه مه ووځه.

له کندو ښخه بې، موری لویه دده.

له کوره په سارا خوښ دی له ویشه په تالا.

له کورد به درسره سم، نه تر گوره.

له کوم مېلمه نه چې خلاصېږي هغه ته ډېر خاندي.

له کوره یو لېونی نه چې تول.

له کوره بو لېونی بس دی.

له کونډې سره چې هر څومره ښه کوې، دا پخوانی مېړه یادوی.

له ماره مار بچي زېږي، له گوسنې لتېکه.

له ما پاتې ۇ تاته، له تا پاتې ۇ ماته.

له ما پیدا شو، راته بلا شو.

له مرگه دې قربان شم، کباړی دې په ما جوړه ده.

له موره بې نمسی غټه دده.

له موره که یو یم، له کامه خو یو نه یم.

له لېونی سپی ښخه، هر څوک وېرېږی.

له ناکامه خلک هندو ته ماما وایي.

له نړېدلې دېواله وېره په کار ده.

له نشته نیني هم ښې دی.

له نیا نه یې لمسی غټ دی.

له ورخه تېرې اوبه، بېرته نه راگرځي.

له وزکاری ښخه، د کروتو چیچل ښه دی.

له وړی نه ډوډی غواړې.

له وبش نه يې په تالا خوښ دی.

له هغې بلا نه چې خلاصی نه وی، دوه کرته په مخه ورځه.

ليلی ته د مجنون په سترگه گوره!

للی د مخه، للی په پسې.

لېمڅی هلته خرڅود چې پرې کښېني.

لېونی په ژمی کښې فالوده غواړی.

لېونی په څه خبر دي.

لېونی ته مه څه ورکړه، مه څه ځنې غواړه.

لېونو سرد چا کلی کور نه دی کړی.

لېوه په وازه خوله وهنه کوي، مَلِک يې په پټه خوله.

لېوه ته يې نصحيت وکړ، په هغه ورځ يې شل وداړل.

لېوه ته يې نصيحت کاوه، ویل: غيلی لرې ولاړې.

(((******)))

(م)

ما پر آسمان غوښتې، خدای پر ځمکه راکړې.

ما پور غوښته، تا نور غوښته.

ما ته بې که، چغکه بې مه بوله.

ما چې ته لالا بللې، ما ویل ته به تاتکې به گوته راوکاږې.

ما دېرش روژې، د اختر دپاره نیولې.

مار چې لنډی شي، دوسره خولې اچوي.

مار چې غار له ورشي، نو سمېږي.

مار چې دې وخوري مار دی، شرمنکی د ناسور داغ دی.

مار د شینشوبي بد راتله، شینشوبي د غار په خوله کښې ورته شین دي.

مار که اوږد دی، سمساره پرې سور ورد دی.

مار اوړی، مار خوړلی.

مار چیچلی، له پړی وېرېږی.

مار دې لنډ کړ، مړ دې نه کړ.

مار خو نه یې، چې خاوړې به خورې.

مار ته کتې نه شم، وږی ته یې ورکوی نه شم.

ما کور، مرگی راخپور کړ.

ما که وژغونې په کار درلودای، دا دې کتنوې ډکې وی.

مَلکي په مشرو کشر پوري اړه نه لري.

مالا جوړولې، لالا غزولې.

مال په دهقان سپاره، دهقان په خدای.

مال په مال پسې ځي.

مال چې خاوند ته نه وي، حرام دی.

مال یو ځای، ایمان سل ځایه.

ما نانګه خواړه، بچي مې پلاو خواړه.

ماما ځان ګروي دخور بيي تمه کېږي.

مامو ته، بیا دې موته.

ما ویل چې زما نشته، ددې خیالي خولا نشته.

ماهي ویل ما به خبرې کړې وای، مګر خوله مې د اوبو ډکه ده.

ماهي چې نه نیسې، نو یې ترلکي نیسه.

ما ولېږولې کلاته، ته لاړې مشغولاته.

مچ نور څه نه کوي، خپله خوابدوي.

مچې په لوی لاس مه بونوه.

مځکه هغه سوځي چې اور پرې بلېږي.

مځکه مور ده، زر زېږوي.

مخامخ روي ته څوک نه وايي چې روی.

مخ کنبې څه، خو بېرته هم ګوره.

مردار زړوکی اور نه اخلي.

مرګ او خوب، یو شي دی.

مرگ په ماړه نس ښه دی.

مرگ په ډول او سورنی نه راځي.

مرگ ته ځوان او زوړ یو شی دی.

مرگ حق دی، گور او کفن په شک کښې دی.

مرگ حق، میراث حلال.

مرگ د ټوپک ښه دی، نه د تلتک.

مرگ د مرض زوی دی.

مرگي د اوبو وار دی، نن پر ما سبا په تادی.

مرگي نژدې اندېښنې لري.

مرغان هغه سره کښېني، چې بنې سره ورته وی.

مرغۍ چې په بوټی ننوزي، ځای ورکوي.

مرور دوې برخې لري.

مړيي په مستو، مست وی.

مريي ته يې ويل مريیه، ده وژړل، ساووته يې ويل مريیه، ده وخندل.

مريي ته يې ويل چې رادې نيسم؛ ويل: ستا اختيار دی، ويل تښتې خو به نه! ويل: زما اختيار دی.

مريي غونډې يې گنډه، ساوو غونډې يې څنډه.

مړانه د مېړو جوهر دی.

مړونه يې په خولو گني، اسونه يې په سوو گني.

مړونه مری، نومونه يې پاتېږی.

مړی به ډېر څه وايي، که يې څوک ومني.

مړی په ژړا، نه ژوندی کیږی.

مړیؤ، ویر یې نهؤ.

مړ اور پو کوی.

مړې اېرې، مه شینده.

مړی څوک په لغته نه وهی.

مړی ته شپه او ورځ یو دده.

مړه ناری وهي، چې مونږ مړه یو، یادسړو ملبېرو له مړانی موندلې دده.

مزدور چې له کال نه تېر شی، د کاله واکدار شی.

مزدور چې نور کارونه لری، ور به پورې کوی.

مزه یې ښه دده، را تله یې.

مزې تاوکړې گېدړې، همېشه دې شونډې غوړ دی.

مېرکانو گینگړې جوړ کړ، ویل یې د پشی په غاړه کښې به یې څوک اچوی.

مېرک په غار نه شو ننوتلای، چج یې په لکۍ پورې غوټه کړ.

مېرک چې کوږ په ژرنده کښې لری، څه غم لری.

مېرکه خاورې کینه، خاورې دې په کوته.

مسافر له خیره پوښته، له شپو یې مه پوښته.

مسافری، اوم سړی پخوی.

مستې د غلسینی، بانه بنگ دی.

مسجد د خوب ځای نه دی.

مسجد که ونړېږی، محراب یې پرځای وی.

مشر مشره برخه لری، کشر کشره.

مشر د مشر ځای لری، کشر د کشر.

مشر د کشر پل دی.

مغزی زمریان ماتوی، غوښې گیدړان خوری.

ملا ځنگله ته نه ځی، مېلو هوارې ته نه راځی.

ملا هم پاک، مسواک یې هم پاک.

ملا بانگ او چرگ بانگ فرق لری.

ملا لور نه خرڅوی، هسې یې سر لوروی.

ملا ملا تلبر دی، یو ملگری مې بر دی.

ملا مې کړې، د خپل ځان بلا مې کړې.

من خورم، سېر گنم، بي‌بي اوسم که درځم.

منډې به لالا وهی، مړی به عبدالله وهی.

منکر نر دی، قایل خر دی.

منگی هره ورځ نه ماتېږی.

منگی کله کله ماتېږی.

موچې د نورو څپلی گنډی، مگر خپلې یې څیرې پېړې وی.

مور چې یې متېکی وی، لور یې اشوکی وی.

مور و پلار چې زاړه شی، له‌شکرو لا خواره شی.

مور و پلار یې پر قاضی، هلکان یې پر بازی.

مور نه‌ده مېره‌ده، رانه کنبلې یې چاره ده.

مــوریې په‌کلي شلومــبــې غــواړي، لوریې په‌نیم من کــوچو سر، نه‌غوړوي.

موريې په بد راضي.

موريې پيدا نه‌وه، لوریې پر بام گرزېده.

مور نه مېړه کېږي.

مور يې چې درخاني وي، لور به يې ښاپېرۍ وي.

مور بزگر دي پر کور مېلمه مه شه.

مور شوم په زرد کو، ښيا به نه ځم زېړانوته.

مور د وری د حاله څه خبر دی.

مور تول د يوه لاس گوتي يو.

موزى لايق دي د شپږی، کز بره مه پرې اغوندی.

مه چاته څه ورکوه، مه د چا زړه بدوه.

مه خوره هغه کراړه، چې پرې نيسي دی تر غاړه.

مه خوشال وای، مه‌ختک وای، مسلی‌وای خو ځواني وای.

مه داسې خوږ شه، چې څوک دې وخوری، مـه‌داسې تريخ شه، چې څوک دې وغورځوی.

مه‌د چا دارا پاته‌کېږي، مه‌مې چاته پاتې کړی.

مه‌غوندی تشوه، مه‌وری ژړوه.

مه‌کرل کړه مه‌رېبل کړه، توری‌څنې اړول کړه.

مه‌کړه هغه چار، چې‌نه دی مور کړی‌وی نه‌پلار.

مه‌کړه دروېشه، پر تا به‌درشي پس‌و پېښه.

مه‌وایه پر ما، چې دربه‌شي پرتا.

مه‌کوه په‌چا، چې وبشي په‌تا.

میاشت د لومړی ورځې معلومېږی.

میا خېل که ښه‌ځوانان‌وای، خپلې مېږی به یې مېږی کړی‌وای.

میراث دې هغه ته پاته شه، چې هم یې خوری، هم پرې ژاړی.

میراث‌خور ښه‌دی، که اموخته‌خور.

مېږه مې نه‌لیده، تر مور مېنه.

مېږو ته گوره، برخې وېشه.

مېږو له خندا موندلې ده.

مېږونه‌که څه نه‌دی، له‌خدایه لرې نه‌دی.

مېږه څه‌وهلی څه پورې وهلی.

مېږه ته‌مه‌وایه چې مېږه گیه.

مېږه‌یا نېکنام، یا بدنام.

مېږه مړ که، مېږانه یې مه‌ورکوه.

مېږه چا په خواری نه دی کړلې.

مېږه مرداره، پور پر غاړه.

مېږه که ډنگره شي، هم د ورې ورته هیله ده.

مېږه‌دی په لېوه وسپارله.

مېږی ته چې خدای په‌قهر شي، نو وزرونه وکړي.

مېږي ترځان لوی‌بار وړی.

مېږی پړانگان‌ماتوی، غوښې گیدړان خوری.

مېښه په خوب کښې تاپوګان وينی.
مېلمه په ننګ ښه ايسی، کور به په ست.
مېلمه به دی شم، مګر نه په مې باروی، نه به مې بندی کوی.
مېلمه خپل نصيب خوری.
مېلمه شړلی ښه دی، نه په ګېډه، نهار.
مين يم، مګر ځان سيند ته نه اچوم.
مېنځه چې توده شی، هلته بيده شی.

(ن)

نا بلده غل، کادانه وهی.
نا بلده غل، په بوساړه ننوځی.
ناپوه يې دومره په بل نه کوی، لکه په ځان.
ناپوه يې په سلو کلو ګټې، په يوه ورځ يې بايلی.
ناتار چې خپل ښتن را و نه ګرزوی، نور يې نه راګرزوی.
نا خبره د مرګې لېوه دی.
نادار پور وړی، چا نه دی وژلی.
نا راسته سړی، په وچه ځمکه ښويږی.
نادیده تلتک نه درلود، چې پيدا يې کړ تر غرمې پکښې پروت ؤ.
ناسته ښځه کار کوی، ولاړه ښځه ښار کوی.
ناوې هی هی لړی، خو په زړه کښې ګوړی ماتوی.

ناوې تللې په خرې ورا بې پنډه په‌نغرې.

ناوې په پسول ښه‌ايسي، پاچا په خول.

نجل به هلته نجل شي، چې په څنو په اوربل شي.

نرپسه د حلالولو دپاره دی.

نرخ نه‌گورد، گولې وهه.

نرزوی په ورنی کنبې معلومېږی.

نر دې مرد، نر دې زېږه.

نرمه غاړه، توره‌هم نه‌غوڅوی.

نشته‌داسې لوړی، چې وتنبتی کمزوری.

نصيب کته کړي خر دی.

نصيب‌له ما هم‌گړندي دی.

نعمت پس له‌زواله معلومېږی.

نغړی له دښمنه ډک ښه دی، نه له‌دوسته خالي.

نغري دکهول، مشر دی.

نکريځې چې تراختر تېرې‌شی، نو يې پر دېواله وتپه.

نن دې خاطر، سبا دې د ملا تير.

نن پر ما، سبا پر تا.

ننه‌واتې پر څه وی، که بې څه.

ننگ د کور په مېړو کېږی.

ننگ له‌مېړو لاړ، شرم له‌ارتينو.

ننگ له‌گوږ ستا نه پاڅېدلی دی.

ننګرهار نیم نهار.

نور جوړ، کار ته نا جوړ.

نور یو منزل کوی، سپی دوه منزله کوی.

نور یې تر مړېدو خوری، ښځو یې تر لیدو خوری.

نوک او اوری نه سره بېلېږی.

نوم یې لوړ، کور یې ډګر.

نوم بد، ګرېوان څیرې.

نوم د نامه نه پرې کېږی.

نوم یې خان، کور یې وران.

نولس شل کېدی نه، او بېړا اخستې نه.

نه اوری، نه ګوری، سر پټ بدلې بولی.

نه به کاڼې پوست شی، نه به غلیم دوست شی.

نه به تل دا سره اوښان وی، نه به تل دا ناصر خان وی.

نه پوهېږم چې ور تنګ شو یا خر غټ شو.

نه تا څه رانه کښېښوود، نه ما څه پکښې پرېښوده.

نه جغ کوم نه سپارد، خدای یې راکې پر تیاره.

نه چا لیدلی، نه باد وهلی.

نه خان دی نه مان دی، زما د اوړو زیان دی.

نه خر وهلی، نه لښته ماته.

نه خر مړ کېده، نه سپی څنې ته.

نه خوړلی نه چښلی، پښتورګی درد نېولی.

نه د بې مالګې خوړو مزه شته، نه د پردی زویه ګیله شته.

نه د چا کور، نه د چا کلی.

نه د ښه حاله الواته، نه د بد حاله مرګ.

نه د تښنګې د وښتو دی، نه د سستی د نیوو.

نه دلې شوم، نه هورې، تر منځ شوم خاورې ایرې.

نه د مړو د ژړا دی، نه د ژوندو د دلاسا.

نه دې پاتې خورم، نه دې سرې چلوم.

نه دې غیلې پیایم، نه دی ګاړې ختم.

نه دې وی هغه غوړی، چې ویې نه خوری سړی.

نه دې کورت خورم نه غوړی، نه دې سوک خورم نه سوټې.

نه زما پلار ستا تربور دی، نه زما پلار ستا مزدور دی.

نه سیخ سوی، نه کباب.

نه شرم نه حیا، لعنت پر بې حیا.

نه .... کوي، نه دلار وزی.

نه کرم، نه ربیم، تورې ختې اړوم.

نه کم نه کمتر، سلامت دغوایي سر.

نه کور ورک، نه دود ورک.

نه ګنلم چوټی، ببزاره یم د ګنې.

نه له پیره حیا لری، نه له میره.

نه ملا شوې نه امی شوې، د پلار مینه دی ورکه کړه، چرسی شوې.

نه مې وخوړه نه پرې مور شوم، سلا بلا په تور شوم.

نه یې تر خولې شوه، نه یې تر نَسه.
نه یې خورې، نه یې خورندی ته ورکوې.
نیت سم نیسه، اول یې پر دښمن نبیسه.
نیت مې وتاړه په پړی، مانو، گښت وهل په کلی.
نیستي د میړو قدر کموی.
نېک بخت یې په بل وینې، کم بخت یې په ځان.
نېک عــمل به دې سلطان کــړی، بد عــمل به دې په ځــان پورې حیران کړی.
نېک عمل به دې پاچا کړی، بد عمل به دې رسوا کړی.
نیکی له دښمن سره کوه، چې تور لیمه یې ووځی.
نیمه ډوډی، د کوتې پای.

(و)

واده اسانه دی، تک توک یې گران دی.
واده په ساز ښه ښکاری، مړی په وير.
واده ته مه وایه، واده گیه.
واده د نه ستنې، کریاب دی.
واده د الله داد، پکښې غورځی مولا داد.
واده دی د پردی، پکښې غورځی لیونی.
واړه تشې شلومبې شاربی، خبر نه شوه له مطلبه.
واښکی پر نری ځای شلیږی.

واښه دسمې خورې، هوا دغره لرې.

واک ستا دی اکا خپلې، اوس که غوا بیایې که غېلی.

وباسه پېسې، وخوره پتاسې.

وبه دې پوښتم، واکدار به دې نه کړم.

وتلی ښه دی، که ترپلی.

وجنګ ته یو دلوېشت دمخه ګېدل، د سلو کلو لار ده.

وچ اوړه پر دېوال نه نښلي.

وخت چې د برې شی، هر ګیدړ زمری شی.

وخت چې د ختمې شی، د یتیم پز وینې شی.

وخت سره زر دی.

وخوره ګل بخور، چې دې وشی میراث خور.

ورانول اسان دی، خو جوړول ډېر ګران دی.

وروغ یې چې برابره شی، چراغ یې په اوبو کښې بلېږی.

ورغستلی، له منځه وتلی دی.

ورکړه په لاس، ګرزه په پښو.

ورکه کې نیستی، سړی باسی له سیالی.

ورور چې هر څومره بد شی، د میرې له زویه ښه دی.

ورور چې ننګیالی شی، دخور پر سر تېکری شی.

ورور چې سپور شی، دخپل کور شی.

ورور دې وی، پر لاهور دې وی.

ورور دې وی، دمیرې دې وی.

ورونو جنګ وکړ، سادګانو باور.
وروستیه عقله، چې ړومبی وای.
وروری خوری به کوو، حساب ترمنځه.
ورور یې مه وهه په توره، خور یې ناسته ده حضوره.
ورور یې کسه، خور یې نسه.
ورور یې ګوره، خور یې غواړه.
ورور یې ورور ته نه ګتي، شریک ته ګتي.
وربښم که زاړه شي، د خره کسته لا نه شي.
وربنداري خواره به دې غواړم، نه د ورور د مرګه.
وړی نه ول لری نه ولي، چې مېرمن نه وي ناولي.
وړوکی دښمن، د اور بڅرکی دی.
وړ دښمن، لوی وګڼه.
وړه چې په مېندد شي، هغه لا لویه فتنه شي.
وزه ننوزه، د جنګی لالا واده دی.
وزه ننوزه، وړسک خوره لېمه دې وزه.
وزه د شپون دپاره نه ده، شپون د وزې دپاره دی.
وزې وزې پی خو به راکې، خو له پچو ډکې.
وژاړه چې وخاندې.
وږی په خوب، دسترخان ویني.
وږي پیشو، د زمری سرد جنګېږی.
وږي ته پاخه تېپیر ښه دی، نه سپین زر.

وړی ته چا ویل: څلور څلور څو کیږي؟ ویل یی: اته ډوډۍ.
وړي ته د پانګ پوست‌سنګکی ډوډۍ ښکاری.
وړ سترګې خدای نه مړوی.
وړی د ډوډۍ تپهار اوری.
وړی د ملغلرو همیانی پیدا کړه، د نینو ګومان یې پرې وکړ.
وړی سترګې، نه مړیږی.
وړی نس، بلا ده.
وړی‌لره نیمه ګوله هم غنیمه دی.
وړی نه یم، قدر غواړم.
وسله‌هغه‌ده، چې په‌لاس درغله.
وسله که‌سل کاله‌بار ده، په سخته‌ورځ په کار ده.
وطن په دوو سترګو خپل‌دی، په دوو پردی.
و عاقل‌ته‌اشاره دی، کم عقل ته‌کوتک.
وګټه، پیل وخوره.
وګوره سړی، ترې‌لاندې واچوه کالی.
ولاړې اوبه، ژر ژړیږی.
ومې بله، ومې تله.
و مه خورې هغه‌غوړی، چې وباسي مرغیږی.
ونه چې زړه شی، د هرې بلا پرې شپه شی.
وهم دې چیرې، ډب دې چیرې خیژی.
ویشلی وروړ، تربور دی.

ویل دې ښه، کول دې بد.
ویل شته دی، عمل نشته.
ویل، لکې ښه دی، که پتې؟ ویل پتې.
ویلني مې د ویالې ترغاړې بد ایسي، په کور کښې را ته شین شو.
ویی واهه په سر، ویې چاودې تلې.

(ﻫ)

هډ په پیوند، جلا کېږي.
هډو عمر بې مه حسابوه، حال ته یې گوره.
هرچا ته خپل وطن کشمیر دی.
هرچا ته خپل مزی مرغلین ښکاري.
هرچا ته خپل زوی شهزاده دی.
هرچېرې چې ښه، هلته دې شپه.
هرچېرې اوږ بل، کټوې باندې.
هرچېرې چې خورې، هلته به مرې.
هرڅوک له ځانه خوښ، په نیره ببا بنگښ.
هرڅوک پوهېږي، چې غوا توره، شیدې یې سپینې.
هر څوک چې وزگار شي، یا غل شي یا بیمار شي.
هرڅو چې هوښیار یې، نادان لا پوښته.
هرڅه چې درته وایم، ته خپله عږ که شاربې.
هر څه مې د بل خوښ دی، عقل مې خپل خوښ دی.

هر سړی خپل غم ژاړی، نه چې د بل غم.

هر سړی تر خپلې مدعا پورې یار دی.

هر سور ږیرې، ملا شاه ګُل نه وی.

هر شی چې غبرګ شی، لنډیږي، خبره چې غبرګه شي اوږدیږی.

هر نوی قدر لری، بې له مرګه.

هر مرغه، خپله یې ځاله خبر نه دی یو د بل له حاله.

هر مرغه چې دانه اخلی، ځنګونه یې زبږ دی.

هر یو پر خپله تیکی لوراړوی.

هستی کوی مستی، نیستی کوی سستی.

هسې مه کوه انسانه، چې زوی ګران کې، لور ارزانه.

هغه بنده به څه کړی، چې خدای یې زېرمه نه کړی.

هغه آش، هغه کاسه.

هغه چرګه مړه شود، چې برګې هګی به یې اچولې.

هغه چې الوځی، تیولې چوغکی دی.

هغه خور دی ارمان نه کړی، په دوروښو یې واده کړی.

هغه درک، هغه خرک.

هغه سړی نه دی، چې له ځانه خبر نه دی.

هغه سپی دې خوری، چې پیژنې دې.

هغه شپې لاړې، چې ما او تا به کړې کرواړی.

هغه چې نن غران کړی، نه یې خپل، نه یې خپلوان کړی.

هغه چې کار په عقل کیږی، زور ورته عاجز دی.

هغه ورځې لاړې، چې دې لو کاوه په ولاړې.

هلته به دې زده شي، چې د خوار په‌حال دې شپه شي.

هلته به‌دې زده شي، چې په ادرگ بدرگ دې شپه شي.

هلته ځه، چې قدر دې کیږي.

هله به ځاریږم، چې له کاره وزګاریږم.

هله به خبر شي، چې تا رو جبی له‌ورشي.

هم اوړه پیني، هم اور پو کې.

هم بوره، هم بدنامه.

هم ودیږي، هم رقصیږي.

هم درڅخه مرم، هم درپسې مرم.

هم د سین دا غاړه پیایي، هم هغه‌غاړه.

هم یې پر مېخ وهي، هم یې پر نال.

هم یې سکني، هم یې رغوي.

هم یې کرې، هم یې ریبې.

هندو پېسې گټې، پښتون قیصې گټي.

هندو څه وهلی، څه‌سر تور کړی.

... هندو بې گوړې نه‌وی.

هندو زوړ شو، مسلمان نه‌شو.

هندو گوړې په‌خوب ویني.

هندو ستړی، ... ی ناراضه.

هندو مې پک نه دې لیدلي.

هوده د شرمنبکي نه لري، لاس ښامد ته اچوي.

هوړه مې خوړلې ده، په ځان مې ازمويلې ده.

هوسي پخوا هم د غرو وه، مګر چې ګيډيګړي يې ترغاړه شول د غرو ځوکو ته وخته.

هوسي هسې هم ترنده وه، چې ګيډيګړي ورته‌واچاوه، لا ترنده شوه.

هوسي هوا دغرووهي، وابنه د سيمې خوري.

هوښياران، زهر د ترياکو په ګومان خوري.

هوښيار ته اشاره ده، ناپوه ته ډنډه.

هوښيار نه‌غوزاربږي، چې غوزار شي، غبرګ غاښونه يې وځي.

هوښيار مرغه په دوو لومو بنديږي.

هوښيار مرغي په دوو لومو کښې نښلي.

همسايه غل مه بوله، خپل کور دې ساته.

هم‌پوري ژاړي، هم وراري.

هيڅوک نه‌وايي چې زما د غړکې خوند بد دی.

(((((*****)))))

(ی)

* یا انا وهي، یا عمر کې شېږي.
یا بر چمر کنډی دی، یا کافر د لیکنډی دی.
یا به تخت، یا به تخته شي.
یا به تخت وي، یا تابوت.
یا به کولاله ونیسی، یا به مالداره ونیسی.
یا به يې کولاله کړي، یا به يې مالداره کړي.
یا به هی په ساروان وي، یا په کاروان.
یاد به دې زه کړم، مور به دې خدای کا.
یا د چا ودې پښې ژړاوي یا د کونډې ښځې.
یا د چلم سر، یا د پلاو بېخ.
یا د خدای قدرت دی، یا د مېړو غیرت دی.
یا د مور تې دی، یا د چلم نی.
یاد مې ته که، مور به مې خدای.
یارانه، ډوبه جاله.
یار تر کوڅې تېر که، رنګ يې هېر که.
یار ترما پورې رنګ ژېړی ښه دې، نه زه تر یاره.
یار چې ځایي شي، رنګ دې ورک شي.

يار مېلې لره دی، دوست تنګې لره دی.

يار د يار دپاره خوري د غوايي غوښې.

ياري چې په شوتالو شوه، نو و نه شوه.

يا لويو كورو ته ورځه، يا لويو غرو ته.

يا مړ، يا موړ، يا جګ پر غوايي سپور.

يا مې ابا بوله، يا كتهوه ماتوم.

يا نه كوي، يا د خره كوي.

يا نه ځم، يا منډې وهم.

يا نېک پلو، يا نېک جلو.

يا وور پوښته، يا زور.

يا وبنه ژاړي، يا مينه.

يا يار شه، يا بېزار شه.

يتيم ته يو نس مستې هم پسرلی دی.

يتيم په ژړا عادت دی.

يخ دې تنه كار دی، زوړ مېړه پكار دی، ځوان مېړه ناتار دی.

يَرحَمَکَ الله، هم ځاى لري.

يبره سمې ته نه راتله او ملا غره ته نه ته.

يو انار او سل بېمار.

يو بهلول يو يې كند، يو يې كچكول.

يوه بلا بلې ته وايي چې بو.

يو به مړ نه شي، بل به موړ نه شي.

یو پتي شپشتې یې وخوړې، وایي دا لا مړه ده.

یو په اوښکو ژاړي، بل په وینو ورسره ژاړي.

یو په ست ښه ایسي، بل په پت.

یو په سله، سل په هیڅ.

یو تنها به دې سفروي، یا به غم یا به اختروي.

یو تک دې دارو نشته، پرځان دې غومباره نوم ایښې دی.

یو څه زه لنډ یم، یو څه مې د بنۍ ګوډی اوږد دی.

یو ځان شرموي، بل قام.

یو د لوږې مړ کېده، بل یې سر ته پراټې کتلې.

یو دېګی، تول کندی.

یو زوی، نه زوی.

یو سر، نه سر.

یو ښار او دوه نرخه.

یو کار وکړه، چې سل وارزي.

یو لاس دې خدای هغه بل ته نه اړوي.

یو لاس په چاړه، بل خواړه.

یو لمونځ په هفته کنبې، هغه هم په ما مته کنبې.

یو موټي دې اوړه نشته، سل دې تنرونه دي.

یو نَس، دوه منته.

یو نوکي غیرت، ترسلو میړو ښه وي.

یو وار یې شل کړه، بیا یې په جوال کنبې واچوه.

یو وار چې زوړ شي، بیا خدای خبر چې جوړ شي.

یو وایي مریې دې یم، بل دې فکر وکړي چې په څو مې اخستي دي.

یو وایي مریې دې یم، بل یې نو په بازار نه خرڅوي.

یو وار مرګی وای، خو بیا لیده وای.

یوه پر تناره خوري، یوه پر زنګانه خوري یوه چې کښېني بیا هله خوري، دا خواره نو څه خوري؟

یوه چاړه چې دوې کې، دا چاره به په پرې کې.

یوه کور خرڅاوه، بل په پور غوښته.

یوه دړه اور نه کا، دوه بنی کور.

یوه رښتیا رښتیا ویل، په سمه کښې یې ځای نه وُ.

یوه ژرنده ښتله، بل یې لکی ښتله.

یوه سترګه پر دین، یوه پر دُنیا.

یوه شپه د مړر د مېږه سره هم تېرېږي.

یوه غونډۍ که هواره شي، ډېر خندکونه به ډک شي.

یوه کوه، یوه اوره.

یوه لوښت ناوکی، دوې لوښتې بې کوڅې.

یوه مېږو ښه تر سلو کونډو ښه ده.

یو، منه واچوه، تر بلې بیا خدای.

یوه کډه د بلې زړه کاږي.

یو بې خوري، بل ورته مرې.

یو یې واهه، بل پرې په نازېده.

یو یې ګتمې، سل یې ښتمې.

یو یې ژنده ماتوی، بل یې پارچاو اړوی.

یویې بر وهی، بل یې رینبې.

یو یې سر وهی، بل یې پلې.

یو یې بزی پیایې، بل یې ګاړې ښتمې.

یوې بلا بلې بلا ته ویل: اوخ.

یوې د غمه ژړل، بلې له خوشالی ورپورې خندل.

یوې پښې و بلې ته، ویل نه ځم.

یوې ناوې اینګې کاوه، ښه یې زګیروی کاوه.

یه باید یه وي، هو باید هو!

ښې مې خوړې، سرې وینې ترې تلې.

PROPERTY OF ACKU 11326

****
****
****
*****
***
*

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library